

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Marek PROTIVÁNEK

**SPECIFIKA DEMOKRATIZAČNÍHO PROCESU
V NIGÉRII**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Radek Kreuziger

Olomouc 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Specifika demokratizačního procesu v Nigérii“ vypracoval samostatně a všechny použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 10. 5. 2017

.....

Marek Protivánek

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé práce Mgr. Radku Kreuzigerovi za cenné rady a připomínky, vstřícnost a věnovaný čas.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Marek PROTIVÁNEK**

Osobní číslo: **R140489**

Studijní program: **B1301 Geografie**

Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**

Název tématu: **Specifika demokratizačního procesu v Nigérii**

Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato práce zkoumá nigerijský demokratizační proces a jeho specifika ve srovnání s ostatními africkými státy. Cílem je analyzovat faktory, které vedly k demokratizaci a vyhodnotit jakou roli v tomto procesu sehrály. Zkoumá míru demokracie v průběhu novodobého historického vývoje Nigérie ve srovnání s ostatními africkými státy, zvláště sub-saharskými. Zanalyzovány jsou socioekonomické, geopolitické a historické aspekty demokratizace a překážky, které ji v ní brání. Zabývá se dopady změn režimů na stav demokracie a efektivnost fungování státního aparátu od získání nezávislosti země přes přijetí nové ústavy v roce 1999 až po svobodné volby v roce 2015.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Amucheazi, E. C., and Okechukwu Ibeanu. Between the Theory and Practice of Democracy in Nigeria: An Assessment of Obasanjo's First Term in Office by Academics and Practitioners. London: Adonis & Abbey Pub., 2008. Kurfi, Amadu. Nigerian General Elections, 1951-2003: My Roles and Reminiscences. Ibadan: Spectrum Books, 2005. Okafor, Victor Oguejiofor. Nigeria's Stumbling Democracy and Its Implications for Africa's Democratic Movement. Westport, CT: Praeger Security International, 2008. Ihonvbere, Julius Omozuanvbo., and John Mukum. Mbaku. Political Liberalization and Democratization in Africa: Lessons from Country Experiences. Praeger, 2003. Nigeria National Assembly and Presidential Elections, 9 and 16 April 2011: Report of the Commonwealth Observer Group. London: Commonwealth Secretariat, 2011.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Radek Kreuziger**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **6. května 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2017**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 6. května 2016

Abstrakt

Tato bakalářská práce si klade za cíl objasnit demokratizační proces v rámci Nigérie včetně hlavních specifik a faktorů, které ovlivnily proces demokratizace země se zvláštním zřetelem na porovnání nigerijského přechodu k demokracii s vybranými africkými státy, kterými jsou Ghana a Gambie. Stanovenému cíli odpovídá také struktura práce, která se člení do dvou částí. V první teoretické části práce jsou vysvětleny teoretické koncepty demokracie a demokratizace, na což navazuje přehled metod a nástrojů měření demokracie jako způsobu srovnávání kvality a pokroku demokratických procesů v rozdílných zemích. V rámci druhé, praktické části je představen proces demokratizace Nigérie, včetně jeho specifik a faktorů. Diskutovány jsou především ekonomické, politické, náboženské a etnické aspekty demokratizace Nigérie, včetně společenského fenoménu korupce a klientelismu. Následně je vymezen proces demokratizace ve vybraných afrických zemích, kterými jsou Ghana a Gambie. Na což navazuje komparace nigerijského demokratizačního procesu s Ghanou a Gambií. Závěr této práce je věnován souhrnnému výkladu hlavních překážek, které limitovaly rychlejší a trvalejší demokratizaci v Nigérii.

Klíčová slova: demokratizace, demokratizační proces, Nigérie, subsaharská Afrika, Ghana, Gambie

Abstract

This bachelor thesis aims at explaining the democratization process of Nigeria, including the main specifics and factors that influenced the process of democratization of the country. Particular reference is devoted to the comparison of the Nigerian democratic transition with selected African states that are Ghana and the Gambia. The structure of the work, which is divided into two parts, corresponds to the stated goal. The theoretical concepts of democracy and democratization are explained in the first theoretical part of the thesis, followed by an overview of methods and instruments of measuring democracy as a way of comparing the quality and progress of democratic processes in different countries. In the practical part the process of democratization of Nigeria is presented, including its specifics and factors. The economic, political religious and ethnic aspects of the democratization of Nigeria, including the social phenomenon of corruption and clientelism, are discussed. Subsequently, the process of democratization in selected African countries, Ghana and the Gambia, is explained. This is followed by the comparison of the Nigerian democratization process with Ghana and the Gambia. The conclusion of this paper is devoted to a comprehensive explanation of the main obstacles that limited faster and more permanent democratization in Nigeria.

Key words: democratization, process of democratization, Nigeria, Sub-Saharan Africa, Ghana, Gambia

Obsah

Seznam tabulek a obrázků	7
Úvod	10
1. Demokracie a demokratizace	12
1.1 Pojem demokracie	12
1.2 Teoretická pojetí demokracie	13
1.3 Procesy a podmínky demokratizace	16
1.4 Měření demokracie	18
2. Charakteristiky regionu subsaharské Afriky a Nigérie	25
2.1 Charakteristika současné subsaharské Afriky	25
2.2 ECOWAS	27
2.3 Charakteristika současné Nigérie	29
2.3.1 Politická fakta	29
2.3.2 Ekonomická fakta	32
3. Demokratizace v subsaharské Africe a Nigérii	33
3.1 Faktory a obecné rysy demokratizace v subsaharských afrických zemích	33
3.2 Stručný přehled politického vývoje a demokratizace v Nigérii	38
3.3 Ekonomické aspekty nigerijského demokratizačního procesu	43
3.4 Etnické a náboženské aspekty nigerijského demokratizačního procesu	44
3.5 Korupce v Nigérii	45
3.6 Vývoj demokratizace Nigérie pohledem měření demokracie	47
4. Srovnání demokratizačního vývoje Nigérie s Ghanou a Gambií	52
4.1 Stručný přehled charakteristik a vývoje Ghany	52
4.2 Vybraná hodnocení demokracie v Ghaně	54
4.3 Stručný přehled charakteristik a vývoje Gambie	55
4.4 Vybraná hodnocení demokracie v Gambii	57
4.5 Srovnání vybraných hodnocení mezi Nigérií, Ghanou a Gambií	59
Závěry	65
Seznam literatury	67

Seznam tabulek a obrázků

Tabulky:

Tabulka 1: Státy ECOWAS.....	28
Tabulka 2: Klíčové makroekonomické údaje Nigérie v letech 1990-2015.....	43
Tabulka 3: Economist's Intelligence Unit Democracy Index – Nigérie.....	48
Tabulka 4: Freedom House's Freedom in the World Report – Nigérie.....	49
Tabulka 5: Ibrahim's Index of African Governance – Nigérie.....	51
Tabulka 6: Freedom House's Freedom in the World Report – Ghana.....	54
Tabulka 7: Freedom House's Freedom in the World Report – Gambie.....	58

Obrázky:

Obrázek 1: Struktura indexu Freedom in the World.....	20
Obrázek 2: Index vnímání korupce Transparency International – Nigérie.....	47
Obrázek 3: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 – Nigérie.....	50
Obrázek 4: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 – Ghana.....	55
Obrázek 5: Umístění v indexu vnímání korupce Transparency International – Gambie.....	58
Obrázek 6: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 – Gambie.....	59
Obrázek 7: Freedom House's Freedom in the World Report – Nigérie, Ghana, Gambie.....	60
Obrázek 8: Index Transparency International – srovnání Nigerie, Ghany a Gambie.....	61
Obrázek 9: Indikátory vládnutí Světové banky 2005 – Nigérie, Ghana, Gambie.....	62
Obrázek 10: Indikátory vládnutí Světové banky 2015 - Nigérie, Ghana, Gambie.....	63
Obrázek 11: The Economist Democracy Index – Nigérie, Ghana, Gambie.....	64

Úvod

Determinovat a vymežit africkou historii jako jeden logický celek je takřka nemožným úkolem. Jednotlivé části tohoto kontinentu se totiž vyvíjely velmi různorodě, tj. východní Afrika se geopoliticky i kulturně orientovala především na Asii, severní Afrika pak na Evropu a islámskou kulturní sféru, západní Afrika byla silně poznamenána evropskými tlaky. Je tedy velmi obtížným úkolem sestavit historii a determinovat stěžejní specifika vývoje jednotlivých afrických států, protože jednotlivé země se po většinu času formovaly individuálně a velmi odlišně.

I přes výše uvedené spojují celý africký kontinent tendence, které byly započaty v průběhu 50. let minulého století v souvislosti s postupným rozkladem koloniálního impéria, kdy vznikla většina afrických nezávislých států.

Ambicí předkládané práce není vymežit vývoj všech afrických zemí, poté co získaly svou politickou nezávislost, ale úžeji se zaměřit na jednu vybranou zemi, kterou je Nigérie. Nigérie získala svou politickou nezávislost 3. srpna 1960, a zároveň k tomuto dni měl být zahájen její demokratizační proces.

Cílem této práce je tak objasnit demokratizační proces v rámci Nigérie včetně jeho hlavních specifíků a faktorů, které ovlivnily proces demokratizace země se zvláštním zřetelem na porovnání nigerijského přechodu k demokracii s vybranými africkými státy, kterými jsou Ghana a Gambie. Tato redukce z původně zamýšlené celé subsaharské Afriky na tyto dva státy byla provedena za účelem snížení rozsahu práce.

Práce si dále stanovila jednu hypotézu, a to: "proces demokratizace Nigérie byl méně úspěšný než v Ghaně, ale úspěšnější než v Gambii".

Stanovenému cíli odpovídá také struktura práce, která se člení do dvou částí. V první teoretické části práce je přistoupeno k vymezení demokracie a demokratizace. Nejprve jsou objasněny teoretické koncepty demokracie a demokratizace, na což navazuje přehled metod a nástrojů měření demokracie jako způsobu srovnávání kvality a pokroku demokratických procesů v rozdílných zemích. Je zde tedy aplikována rešeršně kompilační metoda.

V rámci druhé, praktické části je přistoupeno nejprve k charakterizování Nigérie. Následně je představen proces demokratizace země včetně jeho specifíků a faktorů, které

ovlivnily demokratizace země. Diskutovány jsou především ekonomické, politické náboženské a etnické aspekty, včetně společenského fenoménu korupce a klientelismu. Následně je vymezen proces demokratizace ve vybraných afrických zemích, kterými jsou Ghana a Gambie. Na což navazuje komparace nigerijského demokratizačního procesu s Ghanou a Gambií. Závěr této práce je věnován souhrnnému výkladu hlavních překážek, které limitovaly rychlejší a trvalejší demokratizaci v Nigérii.

1. Demokracie a demokratizace

V rámci první kapitoly jsou vymezena teoretická východiska bakalářské práce, o která se opírají následující popisné a analytické kapitoly. Především jsou diskutovány pojmy demokracie a demokratizace. Následně jsou objasněny procesy demokratizace a způsoby měření demokracie.

1.1 Pojem demokracie

Vymezení demokracie jako „vlády lidu“ je velmi hrubé a nedostatečné. Crick tento problém formuloval takto: „Demokracie je slovo, které má ve světě veřejných záležitostí asi nejmlhavější význam“ (Crick, 2000). Je to termín, který může u různých mluvčích znamenat natolik rozdílné věci, až hrozí, že nebude znamenat vůbec nic. Není žádná autoritativní nebo obecně přijatá definice, pouze jejich konkurující pojetí. Heywood (2004) k tomu poznamenává, že demokracie může být chápána jako:

- systém, ve kterém vládou chudí a znevýhodnění;
- forma vlády, kdy si lid vládne neustále sám bez toho, aby k tomu potřeboval profesionální politiky nebo funkcionáře;
- společnost, v níž je základem spíše rovnost příležitostí a individuální zásluhy než hierarchie a privilegia;
- systém sociálního zabezpečení a přerozdělování, jehož cílem je zmenšit sociální nerovnosti;
- systém rozhodování na principu většiny;
- systém vládnutí, který tím, že omezuje moc většiny, zajišťuje práva a zájmy menšiny;
- obsazování veřejných funkcí na základě konkurenčního boje o hlasy lidí;
- systém vládnutí, který slouží zájmům lidí bez ohledu na to, zda se zúčastňují nebo nezúčastňují politického života.

Problémem při výkladu demokracie jako vlády lidu je již samotná definice pojmu „lid“. Sartori v Teorii demokracie (in Říchová, 2002) konfrontuje dvě možná interpretační hlediska:

- a) do jaké míry je s demokracií slučitelný většinový princip (demokracie jako vláda většiny);
- b) do jaké míry je nutné, aby většinový princip byl současně spojený s ochranou práv menšin (demokracie jako vláda většiny omezená právy menšiny).

Demokracie jako vláda většiny znamená, že ten, kdo volí na straně většiny je na vítězné straně bez ohledu na to, zda se jím zvolený kandidát či politická strana následně bude podílet na výkonné moci nebo bude v opozici. Jako menšina jsou označováni ti, jejichž hlas byl ve volbách odevzdaný kandidátům, kteří nezískali žádné volební posty. Prohra v jedné volbě však v žádném případě neznamená absolutní, trvalé vyloučení z práva podílet se na politickém životě společnosti v budoucnosti. Podstatou demokracie jako vlády většiny omezené právy menšiny je fakt, že ten, kdo v demokracii vládne, nikdy nezíská neomezenou moc. Demokratický systém může přežít jen tehdy, pokud je princip „všechnu moc lidu“ postupně modifikován tak, aby se přiblížil k naplnění principu „všechna moc nikomu“. Jinak řečeno, demokracie vyžaduje, aby nikdo neměl celkovou moc. (Říchová, 2002)

Jaká je přesná povaha demokratického vládnutí, o tom se vedou rozmanité ideologické i politické diskuse. Jedním z hlavních rysů demokracie je princip politické rovnosti, což znamená, že politická moc by měla být co nejvíc rozdělena. Řecké slovo *demos* znamená lid – měl by tedy zahrnovat všechny obyvatele dané země. V praxi však každý demokratický systém politickou participací omezuje, přičemž velká omezení volebního práva existovaly ve většině západních zemí až do 20. století. I samotný model participace má mnoho forem. V případě přímé demokracie znamená neustálé zapojování občanů do rozhodování, např. referendy či masovými shromážděními. Obvyklejší formou demokracie je výkon volebního práva prostřednictvím hlasování o reprezentantech občanů v rozhodovacích pozicích, které je hlavním znakem zastupitelské demokracie. Ovšem existují také modely demokracie, které pro participaci veřejnosti poskytují jen omezený prostor, např. tzv. plebiscitní demokracie, které prostřednictvím masových manifestací a podobných projevů poskytovaly legitimaci moci hnutí nebo vůdců, kteří měli vyjadřovat skutečné zájmy a vůli lidu (Dvořáková, 2008).

1.2 Teoretická pojetí demokracie

Pokusů teoreticky uchopit pojem demokracie bylo v dějinách politického myšlení celá dlouhá řada, stejně jako diskuzí o jejich validitě. Ve 20. století proběhly moderní diskuze

v politické literatuře, mezi kterými k těm nejdůležitějším patří pojetí demokracie jako deliberativní, substantivní a procedurální.

Procedurální pojetí je zaměřeno na transparentnost a férovost základních demokratických procesů jako jsou volby nebo chování zvolených zástupců. Procedurální hledisko dobře ukazuje známá Popperovy definice, podle které je demokracie postupem, jak se bez krveprolití zbavit špatné vlády. Proponenti procedurálního přístupu k demokracii kladou důraz na instituce a praktiky, které jsou přítomny v demokratických společnostech, zatímco menší pozornost věnují výsledkům těchto procedur. Nejužší procedurální pojetí se spokojuje s tzv. elektorální demokracií, kdy jsou sice garantovány férové volby, ovšem nemusí být již dodržována některá další občanská práva. (Dahl, 2003)

Zastánci substantivního pojetí vnímají demokratické procedury jako nezbytné, ale nedostatečné podmínky pro demokratické vládnutí. Klíčovou podmínkou existence substantivní demokracie je ustavení občanské společnosti a ochrana menšiny před tyraníí většiny. Teoretikové deliberativního pojetí se soustředí na podmínky možnosti demokratické diskuze a dosažení racionálního konsenzu na základě takové diskuze se zvážením maximálního množství názorů a postojů (Dvořáková, 2008).

Představitel procedurálního pojetí demokracie Schumpeter ostře odmítal přístupy, které se opíraly o vůli lidu nebo obecné dobro, jež považoval za utopické (Schumpeter, 2005). Na místo toho prosazoval jednoduchou procedurální definici, podle níž je demokracie institucionálním uspořádáním politického rozhodování, ve které je moc rozhodovat zprostředkována soutěží o voličské hlasy (Schumpeter, 2005, 9). Ve prospěch Schumpeterova pojetí se vyslovil také Huntington, který varoval před definicemi demokracie, opírající se o určitý zdroj společenské autority nebo o cíle, jichž má být demokratickým procesem dosaženo. Huntington proto, v souladu se Schumpeterem, píše, že demokratická procedura je založena na výběru lídrů občany prostřednictvím volební konkurence. Nicméně, toto zaměření na volební proces bylo později často kritizováno jako úzké a nedostačující (Dahl, 1971).

V blízké souvislosti s výše uvedenými proceduralistickými mysliteli, kteří se soustředili na význam kompetitivního volebního procesu jako základu demokracie, vytvořil Dahl koncept tzv. „polyarchie“. Dahl odděluje demokracii jako politický ideál od skutečných, existujících demokratických režimů. A to proto, že ani současné vyspělé západní demokracie nesplňují některé důležité požadavky demokracie. Dahl proto nabízí termín polyarchie, která zahrnuje soubor institucí a svobod, jejichž úkolem je zajistit přístup do politického systému pro pokud

možno všetky spoločenské skupiny. Myšlenkový konštrukt polyarchie pritom není určen pouze pro klasifikaci politických režimů, ale lze jej aplikovat na různé další formy sociálních útvarů, například na církve nebo firmy. Dahl předpokládá dvě základní dimenze, které je potřeba v demokracii zkoumat: soutěž (contestation) a začlenění (inclusiveness), přičemž občanská svoboda je dána jejich spojením. Podle jeho názoru je obvyklým omylem při diskusích o demokracii zanedbání rozdílu mezi dokonalou, ideální, ovšem reálně neexistující formou demokracie, a realitou společenských uspořádání, které jsou dány omezeními a možnostmi skutečných společenských podmínek. (Dahl, 1971, 267)

Ve snaze postihnout vztah mezi ideální a skutečnou podobou demokracie navrhuje Dahl pět kritérií, které by měl systém naplňovat, pokud má být označen za demokratický. Zdůrazňuje pritom, že tato kritéria náležejí do sféry „ideálního“, ale zároveň by měla sloužit jako standard, o který by „skutečné“ mělo usilovat a vůči kterému by mělo být hodnoceno. Podle něj jsou těmito kritérii (Dahl, 1998, 37):

1. efektivní participace;
2. rovnost voličských hlasů;
3. informované porozumění;
4. kontrolu společenské agendy;
5. začlenění dospělé populace.

V oblasti „skutečného“ Dahl kromě toho studoval moderní státy a formuloval šest institucí, které by měly existovat v moderní zemi, která má být považována za demokratickou (Dahl, 2005, 556):

1. volené úředníky;
2. svobodné, férové a časté volby;
3. svobodu vyjádření;
4. alternativní zdroje informací;
5. autonomii sdružování;
6. inkluzivní občanství.

Dahl svým pojetím sice navazuje na procedurální model, ale jeho koncepce se zdaleka již nezaměřuje pouze na volby a soutěž, a tak je do určité míry syntézou procedurálního, deliberativního a substantivního přístupu.

1.3 Procesy a podmínky demokratizace

Demokratizace neboli proces přechodu k demokracii, je oblast zkoumání, která úzce souvisí s dějinami 20. století, v němž byl zaznamenán počet takových změn v historii do té doby nepoznaný. Na konci minulého století napočítal Dahl z celkového počtu 192 zemí 65 zjevně demokratických, přičemž s ohledem na velikost těchto zemí většina světové populace v té době žila již v demokratickém systému (Dahl, 1998).

Zároveň období demokratizace poskytuje velký počet různých příkladů toho, jak rozdílný může být rozsah a úspěšnost demokratizace v jednotlivých zemích. Na základě těchto zkušeností s povahou demokratizačních změn odvodil Dahl tři podmínky, které jsou podle něj zásadní pro vytvoření demokratických institucí (Dahl, 1998, 145):

1. kontrola volených funkcionářů nad armádou a policejními silami;
2. absence vnější intervence, která je zaměřena proti demokratizaci;
3. demokratická přesvědčení a demokratická politická kultura v zemi.

Zároveň Dahl považoval tento seznam podmínek za neúplný, přičemž doplnil dvě další podmínky, které podle něj nejsou zcela nutné:

1. moderní tržní ekonomika a ekonomický růst;
2. nízký nebo absentující kulturní pluralismus.

Klasickým dílem v rámci výzkumu demokratizace je práce amerického politologa Huntingtona s názvem *The Third Wave. Democratization in the Late Twentieth Century* z roku 1991. Cílem studie bylo vysvětlit v té době vrcholící globální trend, ve kterém během pouhých patnácti let došlo v případě asi tří desítek zemí v rozmanitých částech světa k přechodu od nedemokratických režimů k systémům demokratickým.

Huntington rozlišuje mezi třemi hlavními typy demokratizačních procesů (přičemž podobné trichonomie vytvořili rovněž jiní autoři) (Huntington, 1991, 114):

1. transformaci (transformation), která je vedena primárně vládnoucími elitami;
2. náhrada (replacement), ve kterém hraje hlavní roli politická opozice vládnoucí elity;
3. přesun (transplacement), který je aktivním výtvorem obou stran.

Čtvrtou možností je podle Huntingtona zahraniční intervence, ovšem tu považuje za příliš výjimečný případ a proto ji na seznam demokratizací nezařadil. Na druhou stranu, ze současné perspektivy a ze zkušeností z intervencí a demokratizačních snah v Iráku nebo Afghánistánu, je podle názoru autora této práce zřejmé, že také tato eventualita by si zasloužila začlenění do typologie.

Svůj koncept demokratizace Huntington spojuje s potřebou společenského kompromisu. Vysvětluje, že ke stabilizované demokracii, jako výsledku úspěšné demokratizace, dochází, když se společenský kompromis mezi vládnoucí elitou a opozicí stane udržitelnou a běžnou realitou (Huntington, 1991).

Proces demokratizace jako utváření systému demokratických institucí Huntington rozděluje do tzv. demokratizačních vln. Pojem „demokratizační vlna“ definuje jako skupinu přechodů od nedemokratických vládních režimů k režimům demokratickým, ke kterým dochází v určitém ohraničeném časovém období a kterých je podstatně více nežli přechodů opačným směrem, jež se odehrají ve stejném období (Huntington, 1991, 19).

Huntington identifikoval v historii tři demokratizační vlny, které se týkaly určitých skupin zemí. Zároveň vyzníval, že ne všechny přechody k demokracii se odehrály jen v rámci těchto vln. Některé případy jsou součástí obratu zpět, v kterém se státy po přechodu k demokracii vrátily zpátky k nedemokratickým formám vlády, které Huntington identifikuje jako tzv. protivlny a které rozeznává dvě. Huntingtonova periodizace demokratizačních vln a protivln má následující podobu (Huntington, 1991, 16) :

1. první, dlouhá demokratizační vlna (1828 – 1926);
2. první protivlna (1922 – 1942);
3. druhá, krátká demokratizační vlna (1943 – 1962);
4. druhá protivlna (1958 – 1975);
5. třetí demokratizační vlna (1974 - ?).

Začátek třetí vlny Huntington umísťuje do roku 1974, kdy došlo k pádu diktatury v Portugalsku a postupně se rozšířila do zemí Latinské Ameriky, Asie a posléze i do Evropy, ve které na konci osmdesátých let došlo k rozvratu komunistického bloku.

Huntington předpokládá, že příčiny demokratizace jsou v různých regionech a dobách odlišné, a proto předkládá celou řadu podmínek, které lze považovat za příznivé pro vznik a průběh demokratizace. Některé z těchto podmínek si ovšem na první pohled odporují, například homogenita a heterogenita společnosti nebo přítomnost či naopak absence konsensu na politických a společenských hodnotách. Dá se tedy konstatovat, že podle Huntingtona není ani jedna podmínka dostačující nebo nezbytná k tomu, aby se země úspěšně demokratizovala, jedná se vždy o kombinaci prvků, a tato kombinace je jedinečná pro každou jednotlivou zemi. (Huntington, 1991)

1.4 Měření demokracie

Jestliže je nesnadné nalézt shodu v kritériích a znacích demokracie, jak o tom svědčily předchozí podkapitoly, ještě pravděpodobně podstatně těžší problém představuje způsob hodnocení či měření demokracií. S pomocí takového hodnocení by přitom mělo být možné smysluplně porovnávat postup a stav demokratizujících se zemí. Jedná se například o rozdíly mezi státy v zavádění demokratických institucí, v prosazování občanských, lidských nebo sociálních práv, která bývají obvykle s vyspělými demokraciemi spojována, v úrovni demokratické politické kultury, v dosaženém ekonomickém rozvoji, atd.

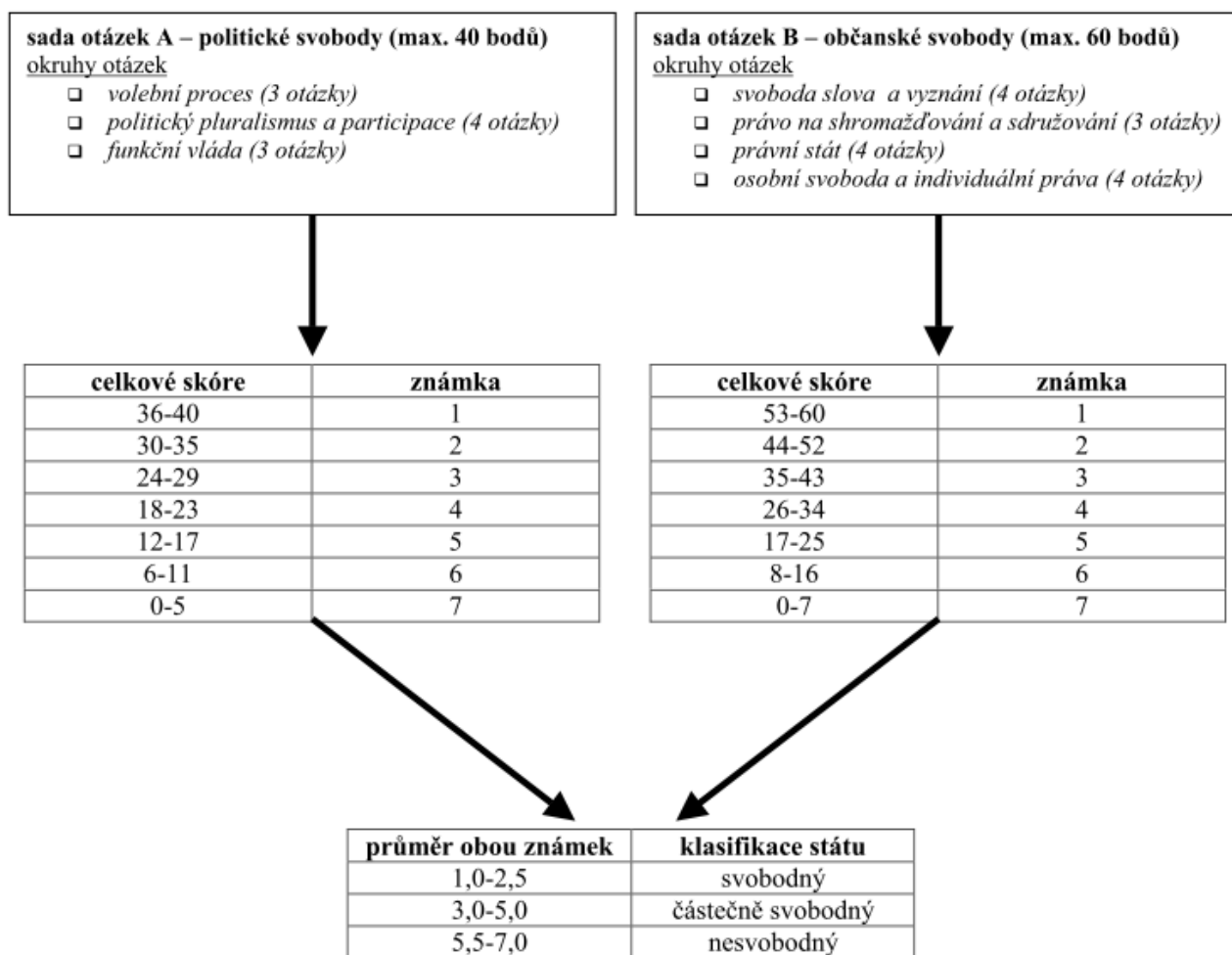
Sestavení sady měřítek, která by byla schopna postihnout a porovnat tak komplexní kritéria mezi státy, je navzdory obtížím potenciálně velice přínosné, protože tímto způsobem můžeme získat empirická data, která lze porovnávat, testovat a predikovat z nich další vývoj demokratizujících se zemí. Na základě požadavku dospět k takovým prostředkům měření demokracie probíhá trvalá debata, která zatím nedospěla ke shodě nejen nad charakteristikami, které je potřeba měřit, ale ani nad způsobem, jak taková měření efektivně provádět. Pro tento účel vznikají rozmanité indexy, z nichž řada poskytuje nemalé výhody, ale také trpí určitými nevýhodami. Rozdíly mezi těmito indexy pak nejsou pouze obsahové, ale také metodické či metodologické, proto je nutné je správně interpretovat a zvažovat jejich přínosy a slabá místa.

a) **Freedom in the World Report** je asi nejznámější seznam demokracií, který je využíván pro srovnávání zemí. Základním nedostatkem tohoto indexu je, že jeho zaměření se spíše soustřeďuje na svobody, nežli na komplexní hodnocení demokratického režimu. Další problém uvádějí sami autoři této zprávy, a sice že svoboda může být omezována jak státem, tak nestátními aktéry (teroristy, povstaleckými skupinami, atd.), což je poněkud zavádějící pro potřeby studia politických režimů (Freedom House, 2017). Další problém s tímto indexem

plyne z jeho metodologie, generalizace výsledků a jejich následné klasifikace, což naznačují spory některých odborníků (Garstenfeld, 2016). Tuto zprávu vydává Freedom House, což je organizace sídlící v USA, která byla založena v roce 1941 a poprvé tuto zprávu vydala v roce 1973. Byla proto diskutována nestrannost zprávy, protože je podle některých názorů výrazně pro-americky orientována, sporná může být už sama kulturně podmíněná inklinace ve prospěch liberální demokracie a svobody.

Základ pro výpočet indexu představují dvě základní sady otázek, které jsou formulovány tak, aby na ně bylo možné odpovídat ano/ne, jež jsou dále rozděleny do dílčích okruhů. Na otázky odpovídá skupina expertů, kteří odpovídají na škále 1 až 4 (1 - ano, 2 - spíše ano, 3 - spíše ne, 4 - ne). Výsledné bodové hodnocení v obou základních sadách se sečte a podle získaných bodů každý stát obdrží známku od 1 (nejlepší) po 7 (nejhorší). Nakonec se dvě vypočtené známky zprůměrují a státy jsou zařazeny v rámci tří kategorií – na státy svobodné (free), státy částečně svobodné (partly free) a státy nesvobodné (not free). Postup konstrukce indexu je pochopitelný z níže uvedeného obrázku 1.

Obrázek 1: Struktura indexu Freedom in the World

Zdroj: Hoch, Baar a Kopeček, 2010

Kromě tohoto výše zmíněného ratingu a v něm použité klasifikace, sleduje Freedom in the World také to, zda určitá země naplňuje minimální požadavky, které ji mohou opravňovat k označení „volební demokracie“. Těmito kritérii jsou:

1. politický systém, ve kterém spolu soutěží vícero politických stran;
2. všeobecné volební právo pro všechny dospělé osoby (mohou existovat omezení, např. pro odsouzené za kriminální činy);
3. pravidelné volby, které jsou tajné a rovné, absence zřetelných volebních podvodů, výsledek voleb je obrazem veřejné vůle;

4. významná možnost všech důležitých politických stran oslovovat voliče prostřednictvím médií a veřejných politických kampaní.

Označení volební demokracie se vztahuje vždy k posledním volbám v zemi a je odňato, pokud daný stát přestane naplňovat uvedená kritéria.

b) **Economist Intelligence Unit Democracy Index** je od svého počátku v roce 2006 organizován významným týdeníkem The Economist. Tento index se soustřeďuje na hodnocení stavu demokracie ve 167 zemích světa. Autoři indexu považují některé jiné podobné nástroje posuzování demokracií, jako je např. výše uvedený index Freedom in the World, za příliš úzce zaměřené, aby mohl zachytit komplexnost současných demokracií. Economist Intelligence Unit používá 60 rozmanitých indikátorů a soustředí svůj index do pěti kategorií (Kekic, 2007):

1. volební proces a pluralismus;
2. občanské svobody;
3. fungování vlády (státu);
4. politická participace;
5. politická kultura.

Zprávy indexu užívají škálu od 1 do 10, ve které jsou země klasifikovány do čtyř kategorií, v závislosti na svém skóre. Země s průměrným skóre 8-10 jsou zařazeny do kategorie „plných demokracií“, země se skóre 6-7.9 náleží mezi „neúplné demokracie“, ve škále 4-5.9 se řadí tzv. „hybridní režimy“ a pod skóre 4 se nacházejí „autoritativní režimy“. Země v prvních třech kategoriích jsou považovány za demokracie, zatímco poslední kategorie je označena jako diktátorská. Pokud se podíváme v rámci tohoto indexu na země subsaharské Afriky, tak z celkových 44 zemí, které byly v roce 2016 hodnoceny v tomto regionu, pouze jediný Mauricius spadá do kategorie plných demokracií, mezi neúplné demokracie náleželo sedm zemí, zatímco patnáct zemí je v indexu považováno za hybridní režimy a celých 22 se nachází v kategorii autoritativních režimů.

c) **The Polity Data Series** je další široce využívaný nástroj pro účely politického výzkumu. Původně se objevil v 70. letech a je do té doby pravidelně aktualizován. Snaží o vytvoření datových zdrojů pro studium režimů a jejich změn, které by měly sloužit ke komparativní, kvantitativní analýze (Systemic Peace, 2016).

Polity Data Series užívá 21-bodovou škálu, která popisuje relativně velký rozsah možných uspořádání politických režimů. Nejnížší skóre mají dědičné monarchie (-10) a nejvyšší skóre dostávají konsolidované demokracie (+10). Získaná skóre jsou převedena do tří kategorií: autokracie (na škále jsou v rozsahu od -10 do -6), anokracie (popsány jako smíšené režimy, na škále od -5 do +5) a konečně demokracie, jejichž skóre je od +6 do +10.

d) **Vanhanen's Index of democracy** (Polyarchy Dataset) byl poprvé vytvořen Tatu Vanhanenem na začátku 70. let a je stále provozován Mezinárodním mírovým výzkumným institutem (PRIO) v norském Oslu. Index zahrnuje 187 zemí a regionů v období mezi lety 1810 až 2000. Index se zaměřuje na data týkající se voleb. Používá Dahlov dvoudimenzionální model jako své východisko (viz podkapitola 1.1) a měří úroveň volební soutěže a participace, ze kterých vyvozuje index demokracie.

e) **Afrobarometer** je regionálně zaměřený výzkumný projekt, který je administrován ve spolupráci několika institucí – Institutu pro právo a smíření (IJR) z Jihoafrické republiky, Centra pro demokratický rozvoj (CDD) z Ghany, Institutu pro empirický výzkum v oblasti politické ekonomie (IREEP) z Beninu, Institutu pro rozvojové studie (IDS) z Nairobi, Centra pro sociálně-vědní výzkum z Kapského Města a severoamerické Michiganské univerzity. Projekt je založen na výzkumech veřejného mínění a výzkumu postojů veřejnosti k politickým, ekonomickým a sociálním otázkám. Využívá standardizované sady otázek, vztahujících se k demokracii, trhu a občanské společnosti. Výzkumy jsou prováděny pravidelně, aby mohly poskytovat data ke srovnání mezi různými zeměmi v rámci regionu Subsaharské Afriky, ale také proto, aby umožňovaly zachytit změny, které probíhají v jednotlivých zemích během delší doby. Výzkumy jsou v současnosti prováděny ve více, než 30 afrických zemích a zahrnují rozhovory s 1 200-1400 respondenty v každé jednotlivé zemi. Do současnosti proběhlo 6 kol takových výzkumů, poslední kolo bylo realizováno v letech 2014-2015.

f) **The World Bank's Worldwide Governance Indicators** byly vyvinuty v 90. letech 20. století Světovou bankou. Podle mínění odborníků Světové banky, je vládnutí (governance) možno definovat jako souhrn tradic a institucí, ve kterých je uplatňována autorita (World Bank, 2016). Takové vládnutí zahrnuje: a) procesy, pomocí nichž jsou vlády vybírány, monitorovány a nahrazovány, b) schopnost vlády efektivně formulovat a implementovat rozumné politiky (policies), c) respekt občanů a státu k institucím, které řídí ekonomické a sociální interakce mezi nimi. Vládnutí má proto zásadní význam pro rozvoj a stabilizaci demokracie, a naopak demokracie je předpokladem dobrého vládnutí (good governance). Na tomto základě jsou

Světovou bankou vytvářeny Worldwide Governance Indicators, které se poprvé objevily v roce 1996. Indikátory byly nejprve publikovány každé dva roky a od roku 2002 jsou zveřejňovány každý rok, přičemž zahrnují data o více než 200 zemích celého světa. Indikátory SB se opírají o řadu zdrojů, které jsou získávány od více než 30 různých organizací. Data jsou zaváděna do kategorií, které měří šest dimenzí vládnutí, čímž je vytvořen stejný počet souhrnných indikátorů (World Bank, 2016). Jedná se o následujících šest dimenzí vládnutí:

1. Hlas a odpovědnost, které se snaží měřit vnímání stupně, v jakém má občan země možnost participovat při volbě vlády, ale také svobodu vyjadřování, shromažďování a svobodná média.

2. Politická stabilita a absence násilí, které se zaměřují na měření toho, jak občané vnímají pravděpodobnost, že vláda bude destabilizována nebo svržena neústavními nebo násilnými prostředky, včetně politicky motivovaného násilí a terorismu.

3. Efektivnost vlády, která se týká měření toho, jak občané vnímají kvalitu veřejných služeb a veřejné správy a stupeň jejich nezávislosti na politických tlacích, kvalitu formulace politik a jejich implementace a důvěryhodnost vládního závazku směrem k těmto politikám.

4. Kvalita regulací, jež se snaží měřit, jak občané vnímají schopnost vlády formulovat a implementovat rozumné politiky a regulace, které umožňují a zabezpečují rozvoj soukromého sektoru.

5. Vláda práva, která měří percepce míry, v níž mají aktéři důvěru ve společenská pravidla, a také míru, v jaké tato pravidla poslouchají. Zvláště se to týká možnosti vymáhat smluvní závazky, majetková práva, práce policie a soudů či pravděpodobnost kriminálních činů nebo násilí.

6. Kontrola korupce, jež se zaměřuje na to, jak občané vnímají, do jaké míry je veřejná moc vykonávána v soukromém zájmu, včetně drobné korupce i korupce vysokých státních představitelů, ale i jevu „uchvácení“ státu elitami nebo privátními zájmy.

g) **The Ibrahim Index of African Governance** je další možný významný nástroj měření kvality demokracie, který se objevil v nedávné době jako produkt spolupráce mezi The Mo Ibrahim Foundation, africkou institucí, založené telekomunikačním magnátem Mohamedem Ibrahimem a harvardskou Kennedy School of Governance. Autoři indexu se nezaměřují jen na hodnocení a sledování funkčnosti vlád v afrických zemích, ale také na aktuální vývoj v tomto

regionu. Od svého prvního vydání v roce 2007 se každoročně Ibrahimův index pokouší o hodnocení kvalitu vládnutí ve všech 48 zemích subsaharské Afriky prostřednictvím pěti různých kategorií (Ibrahim Foundation, 2015):

- 1) Bezpečnost a jistota;
- 2) Vláda práva, transparency a korupce;
- 3) Participace a lidská práva;
- 4) Udržitelný ekonomický vývoj;
- 5) Lidský rozvoj.

Celkově 57 kritérií indexu poté sleduje kvalitu služeb, které občanům poskytují jednotlivé africké vlády a snaží se reflektovat výsledky vládnutí na život lidí v daných zemích. Výsledky v každé z pěti kategorií, spolu s celkovým skóre, jsou uvedeny ve škále od 0 do 100, přičemž umístění země, založené na celkovém skóre, reprezentuje její postavení v rámci všech 48 zemí regionu.

2. Charakteristiky regionu subsaharské Afriky a Nigérie

2.1 Charakteristika současné subsaharské Afriky

Subsaharská Afrika je výrazně rozlehlou oblastí afrického kontinentu, ležící jižně od oblasti nazývané Sahel. Geograficky se nachází jižně od 20. rovnoběžky severní šířky. Danou oblast obývají zhruba čtyři pětiny africké populace, jejíž počet čítá zhruba miliardu osob. Pro SSA je typická převaha obyvatel černošské populace, disponujících vlastní specifickou kulturou (Kaňáková, 2004).

Oblast subsaharské Afriky zahrnuje všechny africké státy s výjimkou zemí oblasti „Islámské Afriky,“ kterou tvoří státy v oblasti Sahary, severního pobřeží a okolí Nilu: Egypt, Libye, Maroko, Tunisko, Alžírsko a Západní Sahara. Mnoho z nich patří mezi atraktivní turistické destinace, v důsledku současné společenské situace však turistický ruch v daných státech výrazně poklesl. Rasa, kultura, vyspělost a mentalita obyvatel islámské Afriky se rovněž od Subsaharské oblasti výrazně odlišuje. (Kaňáková, 2004)

Subsaharská Afriku, dále pouze SSA, představuje oblast rozvojových zemí, kde charakteristickým rysem států je zejména extrémní výskyt chudoby, strádání a nejnižší úroveň kvality života na základě ukazatelů lidského rozvoje. V SSA se vyskytují výrazné regionální rozdíly v úrovni hospodářského rozvoje, většina problémů v oblasti ekonomie, politiky a dalších aspektů soustřeďuje právě do oblasti SSA. (Kaňáková, 2004)

Některé oblasti SSA patří mezi nejchudší státy světa, které kromě obyvatel trpících extrémní chudobou, obývají kmeny domorodých obyvatel, jejichž sociální a technologický vývoj zůstává na stejné úrovni již stovky či tisíce let. Většina obyvatel SSA žije venkovským způsobem života, tempo urbanizace se však v průběhu 21. století začalo zvyšovat. Převážná většina států SSA disponuje velmi nízkou úrovní kvality života, která zahrnuje řadu aspektů strádání, např: (Kaňáková, 2004)

- Nedostatek přírodních zdrojů – potrava, pitná voda apod.
- Chudoba – nemajetnost
- Negramotnost – nedostatek vzdělání, příležitostí ke vzdělání a další seberealizaci
- Nízká úroveň zdravotnictví – nedostatek léků, zdravotní péče, téměř žádná možnost užívání antikoncepce
- Zastaralá kultura – některé kulturní prvky zahrnují zohavující rituály

- Popírání základních lidských práv a svobod – nízká míra demokracie, svobody slova, výskyt obchodu s lidmi, autoritářské politické systémy
- Konflikty – mezinárodní i občanské konflikty, politické převraty

Vzhledem k mentalitě obyvatelstva SSA, např. svatby v nízkém věku, nepřítomnost antikoncepce, je pro oblast typická rychle rostoucí populace. Natalita v zemích SSA se v některých státech, včetně Nigérie pohybuje až kolem 50 %. (Jeníček, 2010)

Vybrané oblasti tvoří výjimku nikoli v důsledku dostatečné vyspělosti populace, ale přítomností vysoké úmrtnosti v nízkém věku. Oblast SSA je výrazně poznamenána výskytem viru HIV, s nímž se velký počet jedinců již rodí. Jelikož pro onemocnění AIDS neexistuje léčba, dětská a adolescentní úmrtnost patří mezi nejtypičtější aspekty utváření demografie SSA. Mezi další smrtelná omezení postihující obyvatelstvo SSA patří malárie, úplavice či žlutá zimnice. Pro vycestování do většiny států SSA je zpravidla nutné očkování. (Jeníček, 2010)

Úroveň mortality obyvatelstva přesahuje globální hodnotu o více než 150 %. Přestože se počet obyvatelstva pohybuje kolem miliardy obyvatel, životem s minimální kvalitativní úrovní prožilo v důsledku vysoké natality a mortality mnohem více osob. Zejména se jedná o děti a adolescenty. V SSA se však rovněž vyskytuje vysoká novorozenecká úmrtnost, kdy dochází k úmrtí více než desetiny novorozenců a kojenců. Pokusy o státní regulace porodnosti se ve většině pokusů prokázaly jako bezpředmětné. Průměrná délka dožití se pohybuje kolem 46 let. (Jeníček, 2010)

Subsaharská Afrika se geograficky rozděluje na čtyři menší oblasti: (Kaňáková, 2004)

- Východní Afrika – Keňa, Tanzanie, Uganda, Burundi, Rwanda, Eritrea, Etiopie, Somálsko, Džibutsko, Mozambik, Malawi, Madagaskar, Súdán, Jižní Súdán
- Západní Afrika – Benin, Burkina Faso, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kapverdy, Libérie, Mali, Niger, Nigérie, Pobřeží slonoviny, Senegal, Sierra Leone, Togo
- Střední Afrika – Burundi, Středoafriická republika, Čad, Rwanda, Kongo, Angola, Gabun, Kamerun, Kongo, Rovníková Guinea, Zambie
- Jižní Afrika – Botswana, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mozambik, Namibie, JAR, Svazijsko, Zimbabwe

2.2 ECOWAS

Společenství států ECOWAS, česky nazývaný jako „hospodářské společenství západoafrických států“ patří mezi součást afrického hospodářského společenství (AIC). Jedná se o jeden z pilířů AIC, jehož cílem i cílem jeho dílčích pilířů je integrace a rozvoj států SSA. Snaha o podporu integrace, zejména v oblasti ekonomie, společnosti a politiky představuje jeden z klíčových faktorů rozvoje celého kontinentu. Mezi jednotlivými členy AIC, existuje volný pohyb zboží a lidí, patří mezi ně následujících pět pilířů: (Jeníček, 2010)

- COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa) – společný trh jižní a východní Afriky
- ECOWAS (Economic Community of West African States) - hospodářské společenství západoafrických států
- ECCAS (Economic Community of Central African States) - hospodářské společenství středoafriických států
- IGAD (Inter-Governmental Authority on Development) - Mezivládní úřad pro rozvoj
- SADC (Southern African Development Community) - společenství rozvoje jižní Afriky

Geografická rozloha ECOWAS tvoří 5 112 903 km². Jedná se o mezinárodní organizaci založenou za účelem dosažení kolektivní soběstačnosti jednotlivých členských států, formou vytvoření jednotného obchodního bloku, měnové a ekonomické unie. Zakládající smlouva byla podepsána dne 24. července 1993 jejími patnácti původními členy. (Kaňáková, 2004) V současnosti je členy ECOWAS 15 států Západní Afriky:

Tabulka 1: Státy ECOWAS

Stát	Typ státu	Počet obyvatel (v mil.)	Typ republiky
Benin	pobřežní	10,7	prezidentská
Burkina Faso	vnitrozemský	19,5	parlamentně prezidentská
<i>Gambie</i>	<i>pobřežní</i>	<i>2</i>	<i>parlamentně prezidentská</i>
<i>Ghana</i>	<i>pobřežní</i>	<i>26,9</i>	<i>prezidentská</i>
Guinea	pobřežní	12,1	prezidentská
Guinea-Bissau	pobřežní	1,8	parlamentně prezidentská
Kapverdy	ostrovní	0,6	parlamentní
Libérie	pobřežní	4,3	prezidentská
Mali	vnitrozemský	17,5	parlamentně prezidentská
Niger	vnitrozemský	18,6	prezidentská
<i>Nigérie</i>	<i>pobřežní</i>	<i>186,1</i>	<i>spolková, v čele prezident</i>
Pobřeží slonoviny	pobřežní	23,7	prezidentská
Senegal	pobřežní	14,3	prezidentská
Sierra Leone	pobřežní	6	prezidentská
Togo	pobřežní	7,8	prezidentská

Zdroj dat: CIA

Na stručné charakteristice jednotlivých států ECOWAS lze pozorovat, že se Nigérie diametrálně odlišuje od ostatních států mezinárodní organizace. Počet obyvatel Nigérie je vyšší než u ostatních států ECOWAS dohromady, v důsledku čehož je řízení státu ve všech ohledech komplexně složitější.

Jako jediný stát disponuje statutem spolková republika. V hlavním městě Nigérie se rovněž vyskytuje sídlo ECOWAS, jehož oficiálními jazyky jsou francouzština, angličtina a portugalština. Hlavními institucemi mezinárodní organizace jsou: (Jeníček, 2010)

- Komise ECOWAS
- Parlament a Fond pro spolupráci, vyrovnání a rozvoj
- ECOWAS Banku pro investice a rozvoj (dříve ECOWAS Fond)
- Soudní dvůr

2.3 Charakteristika současné Nigérie

Federativní republika Nigérie se nachází v regionu Západní Afriky. Jedná se o relativně rozlehlý stát s rozlohou 923 768 čtverečních kilometrů a rozdělením do 36 federálních celků. Počet obyvatel dosahuje až 186 milionů, přičemž hustota zalidnění dosahuje poměrně vysoké míry – zhruba 201 osob na kilometr čtvereční. Vzhledem k historické britské kolonizaci se úředním jazykem Nigérie stala angličtina. (Klíma, 2003; aktualizováno dle CIA, 2017)

2.3.1 Politická fakta

Současné politické dějiny se datují od 1. října 1960, kdy se Nigérie stala nezávislým státem. Vzhledem k rozloze byla rozdělena na celkem 36 států a území hlavního města. V současnosti se jedná o prezidentskou federativní republiku, kde každý z jednotlivých států disponuje vlastní vládou vedenou guvernérem. Každý ze států má rovněž vlastní státní zastupitelské orgány a ministra ve federální vládě. Každý jednotlivý stát se dále dělí na místní vlády, kterých se ve federaci nachází celkem 774. (Klíma, 2003)

a) Výkonná moc

Hlavou výkonné moci v Nigérii je současný prezident Muhammadu Buhari (muslimské vyznání), bývalý vojenský vládce Nigérie. Prezident je volen přímou volbou pro volební období čtyř let. Volby se realizují ve dvou kolech, pro postup do druhého kola prezidentských voleb

nigerijské zákony určují nutnost dosažení minimálně 26 % ze všech hlasů. V druhém kole musí pro vítězství získat minimálně 50 % hlasů a zvítězit nejméně v 18 státech (Bevan a kol., 1999).

Poslední volby byly realizovány v roce 2015, kdy současný vládce získal v přímé volbě 53,96 % hlasů celkově a zvítězil ve 27 státech federace. Viceprezidentem byl jmenován Oluyemi "Yemi" Osinbajo, nigerijský pastor, profesor práv a politik. Voleb se účastnilo celkem 14 kandidátů (z toho jedna žena), Buhariho nejvýznamnějším oponentem byl Goodluck Jonathan (křesťanské vyznání), prezident pro volební období 2011 – 2015. Inaugurace prezidenta Muhammada Buhari proběhla 29. 5. 2015 (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2016).

b) Zákonodárna moc

Zákonodárna moc je dána dvoukomorovým Federálním Národním shromážděním, tvořeného senátem a poslaneckou sněmovnou. Federální senát se skládá celkem ze 109 členů a poslanecká sněmovna disponuje 360 členskými místy (Bevan a kol., 1999). Volby do obou komor probíhají vždy každé čtyři roky, přičemž poslední parlamentní volby proběhly 28. 4. 2015.

Pro období let 2015 – 2019 byla vítězně zvolena opoziční strana All Progressives Congress, která porazila dočasnou většinu demokratické strany. Současné rozdělení parlamentních míst je následující: (Ministerstvo zahraničních věcí, 2016).

- All Progressives Congress – současné dominantní postavení, v minulosti opoziční politická strana, 225 křesel
- People's Democratic Party – současné opoziční postavení, v minulosti byla v parlamentu výrazně dominující, 125 křesel
- Lokální politické strany/ hnutí - 10 křesel, minimální podíl

Rozdělení senátních pozic je obdobné od roku 2013, kdy poprvé od vzniku nezávislé republiky došlo k vítězství opoziční strany, následované obdobným vítězstvím v roce 2015 v parlamentních volbách. Oproti parlamentu se senát skládá pouze ze zastupitelů dvou dominantních politických stran, místní hnutí či menší politické strany nedosáhly dostatečného počtu hlasů. Místa v nigerijském senátu jsou rozdělena následovně: (Ministerstvo zahraničních věcí, 2016).

- All Progressives Congress – 60 křesel
- People's Democratic Party – 49 křesel

Na základě jednoznačných výsledků voleb byla v letech 2013 demokratická strana Nigérie postavena mimo dominantní pozici zákonodárné moci. Jedná se o historicky významný fakt v novodobé politické historii, kdy poražená strana akceptovala vlastní porážku. Příčinou vzniku strany APC bylo spojení celkem čtyř menších politických celků, jež dokázaly převzít vládu v současné Nigérii, jedná se o: (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2016).

- Action Congress of Nigeria (ACN)
- All Nigeria People's Party (ANPP)
- All Progressives Grand Alliance (APGA)
- Congress for Progressive Change (CPC)

c) Soudní moc

Soudní moc představuje soustava soudů. V čele se nachází Nejvyšší soud (Supreme court), který je tvořen hlavním soudcem a 15 soudci. Hlavním soudcem (Chief Justice of Nigeria) byl v roce 2017 jmenován Walter Samuel Nkanu Onnoghen (Umoru, 2017).

Dále v sestupném pořadí jsou to Odvolací soud (Court of Appeal), Federální vrchní soud (Federal High Court), Vrchní soud federálního hlavního města (High Court of the Federal Capital Territory), Odvolací soud šaría federálního hlavního města (Sharia Court of Appeal of the Federal Capital Territory), Zvykový odvolací soud federálního hlavního města (Customary Court of Appeal of the Federal Capital Territory), a nejnižší stojí systém státních soudů, který je strukturně podobný federálnímu systému. (CIA, 2017)

Právo šaría je uplatňováno pouze na severu Nigérie, kde převažuje obyvatelstvo muslimského vyznání (Colin, 2011). Plné právo šaría je uplatňováno ve státech Zamfara, Kano, Katsina, Niger, Bauchi, Borno, Kaduna, Gombe, Sokoto, Jigawa, Yobe a Kebbi (Nmheille, 2004).

Soudci jsou jmenováni prezidentem na doporučení Národní soudní rady – 23-členného nezávislého sboru složeného z federálních a státních soudních úředníků. Jmenování soudců je potvrzené Senátem. Soudci slouží až do věku 65 let. (CIA, 2017)

2.3.2 Ekonomická fakta

Národní měnou je „naira,“ dále se dělí 100 kobo, které jsou ekvivalentem haléřů či centů. Mezi světovými měnami se naira řadí mezi výrazně slabé, jelikož se $1 \text{ USD} = 135 \text{ naira}$. Nigerijská ekonomika je závislá na mezinárodní spolupráci, která se projevuje členstvím a aktivní spoluprací s následujícími organizacemi: (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2016).

- Africké unie
- Ekonomického společenství západoafrických států (ECOWAS)
- Organizace spojených národů (OSN)
- Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC)
- Nové partnerství pro rozvoj Afriky (NEPAD)
- Mezinárodní měnový fond (IMF)
- Světová banka (WB)

3. Demokratizace v subsaharské Africe a Nigérii

3.1 Faktory a obecné rysy demokratizace v subsaharských afrických zemích

Politické změny jsou ovlivněny řadou rozmanitých faktorů. Vliv těchto faktorů se navíc liší v případě jednotlivých zemí a samy změny neprobíhají lineárně. Není tedy divu, že různí autoři, kteří se zabývali demokratizačními procesy, mají sklon zdůrazňovat některé z faktorů, které považují za ty rozhodující, zatímco jiné mohou zanedbávat. V rozsahu této práce není možné pojednávat do hloubky všechny relevantní faktory, proto se budeme zabývat těmi, které jsou obvykle vnímány jako klíčové, především v kontextu subsaharské Afriky.

Kromě toho je potřeba upozornit na rozlišení, běžné v relevantní akademické literatuře, které rozlišuje mezi interními a externími faktory demokratizačního vývoje. Abrahamsenová, která se zabývala soudobými pojetími demokratizací v Africe, ovšem konstatuje, že obecný odborný diskurs předpokládá, že interní faktory mají podstatně významnější vliv. Externí či mezinárodní faktory sehrávají obvykle roli činitele, který usnadňuje vnitřním aktérům provádět demokratizační změny, nebo naopak (v případě autoritativních vládců) ztěžují tyto demokratizační změny brzdit. (Abrahamsenová, 2000, 129)

Za nejdůležitější vnější faktory, které přispěly k demokratizačním procesům v Africe v posledních desetiletích, jsou obvykle považovány jednak konec studené války na přelomu 80. a 90. let 20. století a požadavky či tlak mezinárodních ekonomických institucí, jako je Mezinárodní měnový fond a Světová banka. Jako podstatný vnitřní podnět samotného vzniku demokratizačních procesů v Africe je poté vnímán ekonomický stav jednotlivých zemí a ztráta legitimity jejich vlád. (Sachs, 2004)

Celkově jsou podstatné vnitřní i vnější faktory obvykle rozlišovány na politické, sociální a ekonomické, přestože hranice této klasifikace není nikdy zcela ostrá, protože jednotlivé fenomény se mohou prolínat více skupinami faktorů (např. rozmanité sociální faktory často přímo ovlivňují také ekonomiku a politiku). (Abrahamsenová, 2000)

Mezi lety 1956 až 1970 získalo nezávislost zhruba třicet afrických států, ovšem záhy po vyhlášení nezávislosti se ve většině z nich dostaly k moci autoritářské režimy. Jedinými dvěma zeměmi, kterým se podařilo udržet demokracii, byly Botswana a Mauricius. V ostatních zemích probíhaly od dekolonizace buď zmanipulované volby s předem známými vítězi, nebo volby

neprobíhaly vůbec. V třetí Huntingtonově vlně od poloviny 70. let došlo rozšíření politického pluralismu v řadě zemí Latinské Ameriky, Asie a Evropy, ovšem do přelomu 80. a 90. let se totéž v případě Afriky týkalo pouze několika zemí. Za součást třetí vlny je ovšem standardně považována Nigérie, která v roce 1979 přešla od vojenského režimu k demokracii, jež byla ovšem již v roce 1984 odstraněna vojenským pučem. Podobným vývojem prošel Súdán v letech 1986 a 1989. Od pádu berlínské zdi došlo v Africe k rozšíření nějaké formy pluralismu ve více než třiceti zemích z celkového počtu 55 afrických zemí. V současnosti je podle indexu Freedom House (2017) v Subsaharské Africe 10 plnohodnotných demokracií. Průběh demokratizačního pohybu byl ovšem značně komplikovaný a zdaleka ve všech zemích neměl stejnou podobu.

Africké státy čelily na sklonku 80. let 20. století vážným hospodářským problémům. Docházelo tak k otevřeným opozičním projevům, stávky se staly běžným způsobem projevů nespokojenosti nejen odborových hnutí, ale také státních zaměstnanců, včetně intelektuálů a posléze dokonce i armády. Právě poslední dvě skupiny se následně stávaly hlavním mluvčím ve prospěch zavádění politických reforem. Hlavní tlak na změnu režimu tak nepřicházel zdola, nýbrž spíše shora, z oblasti elit, a to navzdory tomu, že do demokratizačního procesu byly zapojeny široké masy. (Leslie, 2003)

V některých afrických zemích se základem společenské mobilizace staly církve, především katolická církev, která jako jedna z mála občanských skupin nebyla umlčená. V jiných státech představovaly důležitou hybnou sílu odbory. Příkladem může být Zambie, kde se vláda pokoušela pacifikovat odbory nabídkami účasti ve vládě, přesto to byly právě odbory, které v této zemi rozvinuly kampaň za nastolení demokratických poměrů a posléze vytvořily stranu, která v čele s lídrem odborů Frederickem Chilubou v roce 1991 vyhrála volby. V jiných zemích se odbory angažovaly v demokratizaci organizováním rozsáhlých stávek, jejichž impulsem byly zkraje například nevyplacené mzdy nebo propouštění z práce. Postupně se ovšem hlavním tématem stávek staly institucionální změny, které odbory vnímaly jako záruku pozitivních změn na pracovištích. (Mbaku, 2003)

Dalším aktérem demokratizačních procesů byla rozmanitá občanská hnutí organizovaná zevnitř i na mezinárodní rovině, studentská hnutí nebo bývalí politici. V Keni hrála významnou roli právnícká komora, která vyvíjela tlak na vládu. V Nigeru se významně angažovala média, konkrétně noviny Haske, vydávané tajně v sousedním Beninu. Role médií byla podstatná i v Zimbabwe, Zambii nebo Nigérii. Média společnost informovala o korupci, občanských právech nebo demokratických institucích. (Leslie, 2003)

Úroveň společenských a politických standardů je často spojena s určitou úrovní ekonomického rozvoje. Je obtížné dosáhnout efektivních institucí nebo trvalého politického systému v prostředí ekonomické nestability a chudoby. Ndulo (2005) kromě toho připomíná, že část koloniálního dědictví spočívala v tom, že instituce, které africké státy zdědily, byly v principu nedemokratické. Byly založeny na hierarchii, loajalitě a disciplíně, zatímco naprosto v nich absentoval prvek reprezentace společnosti a odpovědnosti držitelů veřejných funkcí. Země, které získaly nezávislost, do značné míry podržely tento model, založeny na patrimoniálních praktikách, korupci a zneužívání pozic politické autority. Absence demokratických institucí posléze vedla k úpadku společenského řízení jako celku, včetně ekonomické sféry, což, spolu s rozšířenou chudobou, vedlo ke stupňování společenského konfliktu. (Ndulo, 2005)

Významnou roli hrály v iniciování demokratických změn faktory ekonomické. Státníci afrických zemí byli v mnoha případech nuceni přistoupit k přechodu k demokracii hlavně kvůli neúnosné finanční situaci. Finanční krize se v celé Africe na konci 80. let prohloubila ze čtyř důvodů (Mbaku, 2003, 40). Za první, po desetileté dekádě byla celá Afrika ekonomicky mimořádně neúspěšná, během celého desetiletí došlo nejen k stagnaci, ale i k poklesu ekonomické výkonnosti a zhoršování ukazatelů hospodářského rozvoje (Afrika jako jediná kontinent měla všechny rozvojové ukazatele negativní), a tak se začalo mluvit o této době jako o ztracené dekádě. Za druhé, mnoho států se právě v tomto čase stalo (z důvodu neúspěšné dekády) neschopných dále platit úvěry, takže se staly nedůvěryhodnými pro zahraniční úvěrové instituce a nikdo nebyl ochotný jim půjčovat. Diktátoři se ocitli ve zjevně neřešitelné ekonomické a finanční situaci. Za třetí, po ztrátě finanční podpory ze strany supervelmocí se diktátoři neměli na koho obrátit ve snaze řešit tuto naléhavou krizi. Studená válka skončila a africké země samy o sobě neměly v novém systému mezinárodních vztahů pro supervelmoci žádný strategicky význam, takže se z afrických diktatur rázně stáhli. Za čtvrté, právě v tomto období se objevuje nová doktrína rozvojové pomoci ze strany nejen WB a IMF ale i zemí OECD. Podle této doktríny je rozvojová pomoc poskytována pouze zemím splňujícím jistou úroveň demokratických standardů. (Mbaku, 2003)

Dochází tedy nejen k omezení podpory ze strany supervelmocí a soukromých věřitelů, ale i od mezinárodní rozvojové pomoci. Finanční krize se z uvedených čtyř důvodů stala pro diktátorů poprvé od dekolonizace fakticky bezvýchodnou a vedla v mnoha případech k jejich pádu. Změna v rozvojové politice ze strany Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, OECD a dalších se tedy také stala jednou z významných podmínek africké demokratizace.

Úloha mezinárodního společenství se však neomezila jen na finanční sankce (ať už přímé ve formě přerušení rozvojové pomoci nebo nepřímé ve formě přerušení obchodních styků). Mezinárodní společenství bylo ve skutečnosti další důležitou příčinou velkých změn, ke kterým v Africe koncem 80. let docházelo. Tímto přínosem byla hlavně činnost mezinárodních nevládních organizací, a v širším pojetí mezinárodních sítí. (Mbaku, 2003)

Příkladem aktivní účasti mezinárodních sítí je podmínění rozvojové pomoci demokratickými reformami. To na jednu stranu motivovalo některé státníky k přijetí takových požadovaných změn ve snaze získat nezbytné prostředky. Na druhou stranu to poskytlo velkou oporu a silné argumenty opozičním hnutím v nátlaku na nepoddajné domácí diktátory a v mobilizaci lidových mas. Kromě toho opoziční hnutí, na rozdíl od represivních diktátorských vlád, často dokázala získat od západních vlád a různých nevládních organizací dost materiálních prostředků na zorganizování protivládního odporu. Mezinárodní organizace, nevládní organizace, západní lídři, věřitelé i dárci, tak umožnily podpořit dobrý způsob vládnutí (good governance) a demokracii, a poskytli tím výraznou podporu hnutím za institucionální reformu v rámci takřka celé subsaharské Afriky. (Risse, 1999)

Pokud se budeme zabývat obtížemi demokratického pohybu v subsaharských afrických zemích, tak velkým problémem se ukázala být neschopnost nových vlád v průběhu jednoho či několika volebních období vyřešit vážné hospodářské a sociální problémy v zemi. Transformační krize dokonce často hospodářskou a sociální situaci v zemi na čas ještě zhorší. Z toho vyplývá jednak neochota leaderů zavádět důležité, ale nepopulární reformy, jednak vlna nespokojenosti občanů, která v dalších volbách vynáší do křesel bývalé nebo nové diktátory. V některých případech však tito noví autoritáři již přijímají zavedené demokratické instituce nebo je výrazně neohrožují (jako např. staronový prezident Beninu Kérékou, který po volbách přislíbil, že se bude držet demokratické ústavy). Samozřejmě velkým neúspěchem jsou i přetrvávající občanské války či represe ze strany přetrvávajících diktatur a také obrovský nárůst kriminality, hlavně v oblasti západní Afriky. (Risse, 1999)

Zatímco se vlády s vervou pustily do vyšetřování korupčních skandálů svých předchůdců, menší entuziasmus zaznamenalo budování transparentních institucí, bránících novým případem svévolného rozkrádání státních zdrojů. Pokud dochází k zřizování protikorupčních opatření, je to většinou z iniciativy občanských sdružení a vládnoucí režimy těmito kroky nebývají příliš nadšené. Navzdory částečným úspěchům v této oblasti se tedy zdá, že problém korupce stále není řešen dostatečně a zůstává bolestným místem mnoha afrických států. (Mbaku, 2003)

Ještě větším problémem je, že proces tvorby konstitucí a základní legislativy v mnoha zemích proběhl pod vlivem starých diktátorů a takový způsobem, aby nebyla významnější ohrožena jejich moc. V případě některých zemí se proto objevují výrazy jako "liberalizované autokracie". Rozšířeným se také stal přístup "vítěz bere vše". I po demokratických volbách se tak stává, že získanou parlamentní většinu neváhají noví lídři použít k přepisování ústav a včleňování pro ně výhodných úprav. K rozšíření prezidentského volebního období takovýmto způsobem došlo například v Namibii, Senegalů či Pobřeží slonoviny. (Gyimah-Boadi, 2004)

Problémem mnoha zemí zůstává, že politické strany se tvoří kolem etnických skupin, místo celospolečenských otázek. Volby jsou pak vnímány jako soutěž jednotlivých etnik, což vyostřuje napětí mezi těmito etniky v době voleb, ale i mimo ně. Velké rozpaky způsobily problémy etnického napětí, které následovaly po volbách v Burundi, Keni, Sierra Leone, Togu či Pobřeží slonoviny. Tyto země čelili případům etnického násilí způsobeného výsledkem voleb. Z důvodu značně komplikovaného etického soužití v celé Africe nemůžeme podobné případy vyloučit ani v budoucnosti. Některé země se snažily tento problém řešit zřízením federace, ale tento projekt ztroskotal. (Gyimah-Boadi, 2004)

Jiným úskalím nových systémů jsou slabá média. Nejde jen o nedostatečné pokrytí, ale i kvalitu dostupných médií. Nová nezávislá média často nemají dostatek zkušeností ani finančních zdrojů pro kvalitní fungování či investigativní žurnalistiku. Média tak mají před sebou ještě dlouhou cestu, než se stanou kvalitní oporou a politiky obávaným hlídacím psem demokracie. (Leslie, 2003)

I slabá média jsou posléze jednou z příčin, že občanská participace v obdobích mezi volbami výrazně klesá, a to hlavně ve venkovských oblastech. To má za následek, že dochází k jisté míře elitářství. Městské politické elity, údajně zastupující zájmy venkovského obyvatelstva, tak nejsou dostatečně kontrolovány a mají velký prostor hájit své zájmy místo zájmů venkovanů. Nejen o venkovanech, ale obecně o celé společnosti pak můžeme tvrdit, že nemají dostatečný kontakt s politickými stranami, které je mají zastupovat. (Leslie, 2003)

Navíc podle pesimistických prognóz zůstává perspektiva konsolidace demokracie slabá ve všech zemích kromě hrstky (JAR, Botswana, Mauricius, Senegal, Benin a Ghana). Vidíme tedy, že názory odborníků se v této otázce rozcházejí. Musíme však připustit, že demokratické standardy i neprogresivnějších afrických zemí nejsou dostatečné. (Gyimah-Boadi, 2004)

3.2 Stručný přehled politického vývoje a demokratizace v Nigérii

V roce 1914 vznikla sloučením severního a jižního britského protektorátu Nigerijská federativní republika. Cílem bylo integrovat chudší a suchý sever země s bohatším jihem v rámci ekonomické unie. V záměru se spojovaly motivy politické i ekonomické, protože severní část měla feudální charakter, zatímco ekonomicky byla silnější jižní část. Vznikem národního státu byly integrovány populace s kulturními a náboženskými rozdíly, a oba regiony i po spojení zůstávaly do značné míry vzájemně izolované (Ifediora, 2012). Severní a jižní region byly administrovány rozdílnými právními normami i guvernéry. Západní kultura a vzdělání byly šířeny spíše v jižní části, zatímco na severu jen velmi omezeně. Tato situace se projevila v dlouhodobě nestejném vývoji obou částí státu, jehož důsledky jsou i v současnosti patrné. (Suberu, Diamond, 2012)

V roce 1939 došlo k rozdělení jižní části na východní a západní provincie, zatímco na severu byla vytvořena samostatná skupina provincií. V roce 1954 poté vzniká reálný federální systém, který by odpovídal na vzrůstající požadavky regionů po politické autonomii. Regionální struktura, která se těmito procesy utvořila, následně přispívala k etnické a politické fragmentaci během kampaně za nezávislost v 50. letech a ovlivnila také politický vývoj nové republiky (tzv. „první republiky“) v období let 1960-66. (CIA, 1970)

V roce 1960 byla v Nigérii vyhlášena nezávislost a moc po britské správě převzala civilní vláda, vedená prezidentem Nnamdi Azikiwem. V parlamentních volbách, které předcházely deklaraci nezávislosti, získala koaliční koalice Severního lidového kongresu (NPC) téměř polovinu sněmovny reprezentantů díky proporcionálnímu systému zastoupení, který regionu vyčlenil 174 křesel a díky pečlivě provedené kampani. NPC se zaměřil na lidnatý muslimský sever a vytvářel koaliční vládu s Národní radou Nigérie a Kamerunu (NCNC), z velké části pod vlivem etnické skupiny Igbů. (CIA, 1970)

Již v roce 1966 dochází k vojenskému převratu, který k moci přivedl Johnsona Aguiyi Ironsiho. Státní funkce uchopila skupina důstojníků a vláda vládla prostřednictvím dekretů. Přebrot měl svou etnickou stránku, vzhledem k tomu, že jádro vzbouřenců představovali Igbové z jihu. Ovšem v následném vývoji začalo na severu docházet k vraždám Igbů a Ironsi byl ještě v roce 1966 zastřelen vojáky ze severu a na jeho místo nastoupil Yakub Gowon, který přislíbil znovunastolení civilní vlády. (CIA, 1970)

Objev rozsáhlých zásob ropy v deltě Nigeru na jihovýchodě země vyvolával další konflikty mezi různými skupinami obyvatelstva. Z obavy, že budou připraveny o obrovské příjmy z ropy, tři státy patřící do východního regionu vyhlásily nezávislost jako Republika Biafra v roce 1967. Po počátečním úspěchu sil Biafry federální vláda ostře zareagovala na secesní pokus odříznutím celé oblasti od zásobování, ostřelováním a bombardováním civilních objektů, včetně nemocnic a kostelů. To nakonec vyústilo v odhadovaných zřejmě až několik milionů úmrtí způsobených většinou hladověním a nemocemi do skončení občanské války v roce 1970. (Rotberg, 2007)

V roce 1970 generál Yakubu "Jack" Dan-Yumma Gowon, vedoucí Nejvyšší vojenské rady a Federální výkonná rada složená z vojenského personálu a civilních technokratů, oznámili šestiletý plán, který měl řešit nejpálčivější problémy země a připravit cestu pro přechod z vojenské vlády. Rozsáhlý program zahrnoval vše od nové ústavy, vytvoření nových států a organizování národně politických stran k realizaci hospodářských plánů, vytvoření pravidel pro rozdělování příjmů a rekonstrukci oblastí poškozených během občanské války. (Tar, Zack-Williams, 2007)

Přestože vojenská vláda zamýšlela investovat většinu příjmů z ropy do snižování počtu nezaměstnaných, ale také do rozvoje a diverzifikace ekonomiky, doposud zaměřené především na zemědělství, byly ekonomické plány špatně navrženy a charakterizovány nerealistickými očekáváními. To bylo dále zdůrazněno rozsáhlou kriminalitou, klientelistickými praktikami, nekontrolovanou korupcí a celkovou neefektivností správy. Gowonova vláda skončila převratem v červenci 1975, vzápětí následována dalším vojenským režimem, vedený generálem Murtala Muhammedem, který je již téhož roku zavražděn a nahrazuje ho Olusegun Obasanje, který v čele země stál do roku 1979, než předal moc zvolené civilní vládě v čele se Shehu Shagari. Po vyhlášení nové ústavy a volbách vstoupila Nigérie v říjnu 1979 do období druhé republiky a Shehu Shagari nastoupil na pozici prezidenta. Byl to ovšem velmi krátkodobý experiment. Strany, které se ve volbách zúčastnily, i když formálně na celostátní úrovni, měly určitou kontinuitu s etnicky založenými stranami z období první republiky. Vítězové, Národní strana Nigérie (NPN), se zřetelně podobali bývalému Severnímu lidovému kongresu (NPC), ale s poněkud širší podporou. (Tar, Zack-Williams, 2007)

Tato vláda se ovšem navzdory svým ambiciózním rozvojovým plánům ukázala jako ekonomicky neúspěšná, navíc se během jejího působení v zemi opět rozmohla korupce. Režim se stal po určité době nepopulárním a byl svržen generálem Muhammadem Buharim v roce

1983. I ten byl již za dva roky svržen nekrvavě Ibrahimem Babangidou. Ten umožnil určitou míru ochrany lidských práv v zemi, uvolnil svobodu tisku a povolil veřejnou debatu o politických poměrech v zemi, ačkoliv politické strany byly od roku 1983 zakázány. V roce 1986 byl v Nigerii zahájen program strukturálního přizpůsobení a následně byl v tomto rovněž vyhlášen národní hospodářský krizový stav. Drastická opatření, která zahrnovala snížení platů a dotací na ropu, přísné rozpočtové úspory, silné omezení dovozu a devalvaci národní měny přinesly některé výsledky ve vztazích s Mezinárodním měnovým fondem a Světovou bankou. Nicméně celková recese, hmatatelný pokles příjmů a neustále rostoucí nezaměstnanost tlačily zemi hlouběji do ekonomické krize. Není proto překvapivé, že po uvolnění represivních opatření byly odborové svazy a vysokoškolští studenti nejhlasitějšími odpůrci vojenské diktatury. (Rotberg, 2007)

Vláda Babangidy, která deklarovala své záměry dovést zemi k civilní vládě, stanovila časový limit pro tento přechod na rok 1989. Při pokusu neopakovat chyby druhé republiky byl založen civilní politický výbor a Výbor pro kontrolu ústavy s cílem zajistit doporučení pro postupný přechod. Doporučení Výboru zahrnovalo vytvoření systému dvou stran, kde by strany fungovaly na národní úrovni, na rozdíl od multipartismu první a druhé republiky, který odrážel etnoregionální rozdělení země. V souladu s doporučeními Výboru se konaly místní volby koncem roku 1987, i když stále za podmínek zákazu existence politických stran. Byly z velké části zrušeny a opakovány. Zrušení zákazu politických stran v roce 1989 se ukázalo do určité míry jako iluze. Každá nově vzniklá strana, která se pokoušela zaregistrovat, čelila zjevně nereálným požadavkům, což vedlo ke vzniku pouze dvou vládou navržených a podporovaných stran – Sociální demokracii (SDD) a Národnímu republikánskému konventu (NRC). Rozdíl v politických názorech povolených stran byl nevýznamný. (Rotberg, 2007)

Babangida zorganizoval v roce 1993 prezidentské volby, ale jím podporovaný kandidát neuspěl, nýbrž ve společnosti oblíbený Moshood Abiola. Volby byly anulovány a Babangida moc předal jím vybranému Ernestu Shonekanovi, na což zareagoval ministr obrany generál Sani Abacha dalším převratem. Abacha se ukázal jako velmi autoritativní, až diktátorský vládce, přičemž jeho vláda trvala až do roku 1998, kdy zemřel, a to pravděpodobně na infarkt. Po Abachovi nastupuje Abdulsalami Abubakar, jenž umožnil vytvoření nové ústavy a následně předal moc Olusegunovi Obasanjovi, lídrovi Lidové demokratické strany (PDP), který již stát v čele země jako generálporučík v letech 1976-1979. Obasanjo byl zvolen ve volbách, které jsou obecně považovány za problematické. Byly zaznamenány závažné nesrovnalosti, včetně

nákupu hlasů a falešných hlasů. Nigérie, která strávila většinu své nezávislé existence pod vojenskou vládou, vstoupila takto do období čtvrté republiky. (Ploch, 2012)

Brzy po svém uvedení do úřadu v roce 1999, po příkladu některých dalších afrických zemí (např. Jižní Afrika, Ghana atd.), vytvořil Obasanjo Komisi pro vyšetřování porušování lidských práv, lidově zvanou panel Oputa, která měla za úkol vyšetřovat porušování lidských práv ve vojenských režimech od roku 1966. Ibrahim Babangida odmítl před panem panelem vypovídat a zpochybňoval jak právní základ jeho existence, tak i jeho pravomoc předvolat jej. Babangida a někteří jeho bývalí kolegové žalovali prezidenta Obasanju, Komisi a předsedu Oputy, na základě toho, že podle zákonů země údajně neměli pravomoc předvolat svědky mimo federální hlavní město a že ústava z roku 1999 nestanovila vyšetřovací tribunály. Rozsudek Nejvyššího soudu vyzněl ve prospěch Babangidy, čímž byla podkopána snaha Komise poskytnout obětem vojenského režimu spravedlnost. (Rotberg, 2007)

První období vlády Obasanja bylo také poznamenáno výbuchy etnického násilí, které se vláda snažila potlačit rovněž násilím, čímž si vysloužila těžkou kritiku doma i v zahraničí. Odhodlání vlády k boji proti korupci vyjádřené během kampaně zůstalo spíše jen slibem. Neexistovala žádná skutečná snaha oslabit vliv politických kmotrů, kteří ovládali rozsáhlé patrimonialní sítě. Rovněž administrativní reformy se ukázaly být omezené, což dovolilo elitě pokračovat v osobním obohacování. Obasanjovi se však podařilo zahájit ekonomické reformy a usilovně usiloval o řešení zahraničního dluhu. (Ploch, 2012)

Prezidentské volby v roce 2003 užily staré praktiky. Byly zaznamenány rozsáhlé volební podvody, včetně zastrasování voličů, padělků hlasů a výsledků, případy vícečetného hlasování atd. Vzhledem k opětovnému rozdělení volební podpory na etno-regionální a náboženskou linii severu a jihu se vyskytly obavy z širšího etnického násilí, ale situace byla zvládnuta. Během svého druhého funkčního období prezident Obasanjo provedl nepopulární ekonomická opatření, včetně zrušení ropných dotací. Toto vyvolalo stávky a protesty odborových svazů a prezident se pokusil přijmout zákon, který by omezil práva odborů na stávku, ale parlament jej omezil tak, aby se zákaz stávek vztahoval pouze na základní služby. (Ploch, 2012)

Na jaře 2006 Obasanjo ohrozil postupující nigerijskou demokracii tím, že se pokusil přijmout zákon, který by mu umožnil vládnout třetí funkční období, a to navzdory ústavním omezením. Poté, co se proti němu postavil parlament a jeho vlastní viceprezident, rozhodl se Obasanjo vybrat si svého nástupce. Našel ho v osobě Umaru Yar'Adua, poměrně neznámého

guvernéra jednoho ze severních států, zatímco dalšími významnými kandidáty byli Muhammad Buhari za Všenigerijskou lidovou stranu (ANPP) a Atiku Abubakar za Akční kongres (AC). Volby konané v dubnu 2007 byly opět těžce poznamenány podvody a jinými protiprávními praktikami, objevily se také násilné epizody. Nicméně, v květnu 2007 byl Umaru Yar'Adua inaugurován prezidentem Nigérie. (Ploch, 2012)

Prezident Yar'Adua zemřel dne 5. května 2010. Na jeho místo nastoupil Goodluck Jonathan, který sloužil jako prezident Nigérie do 16. dubna 2011, kdy se uskutečnila nová prezidentská volba. Podle džentlmenské dohody v rámci vládnoucí Demokratické strany lidu (PDP) se prezidentský kandidát střídá mezi převážně muslimským severním a křesťanským jihem každá dvě období. To v tomto případě znamenalo, že lídrem strany pro volby v roce 2011 měl být reprezentant severní části. Po smrti prezidenta Umara Yar'Adua, severní muslim, se stal jeho nástupcem jižní křesťan Goodluck Jonathan. Snaha Jonathana poté kandidovat ve volbách bylo proto kontroverzní, neboť severní muslim Yar'Adua sloužil pouze jedno ze dvou možných období po „jižanském“ Olusegunovi Obasanjovi. Poté, co Jonathan zvítězil, proto došlo na severu Nigérie k politicky motivovanému násilí, které si podle některých zdrojů vyžádalo až tisíc obětí. (Lancia, 2012)

V nigerijských všeobecných volbách v roce 2015 se popáté od konce vojenské vlády v roce 1999 volil prezident, členové Sněmovny reprezentantů a Senátu. Goodluck Jonathan usiloval o své druhé a tedy poslední období v pozici prezidenta. Volby se měly konat 14. února 2015, ale volební komise je odložila o šest týdnů na 28. března, a to především kvůli špatné distribuci volebních karet, a také vzhledem k potřebě potlačení souběžně probíhajícího povstání islamistické skupiny Boko Haram v některých oblastech na severovýchodě země. K násilnostem ze strany Boko Haram došlo i během samotných voleb. V prezidentské volbě vyhrál kandidát opozice muslim Muhammadu Buhari, a to o více než 2,5 milionu hlasů. Dosavadní prezident Goodluck Jonathan musel připustit porážku. Buhariho strana Všepokrokový kongres (APC) rovněž zvítězila ve volbách do Sněmovny reprezentantů a Senátu. Celkově byly tyto nigerijské volby v regionálním kontextu považovány za velmi demokratické a předání moci proběhlo bezkonfliktně, přestože se určité protesty proti regulérnosti voleb vyskytly. Volby se obešly bez větších násilností a účast byla relativně vysoká (42,76 %), a to především na severu a jihozápadě země. (Boháč, 2015)

3.3 Ekonomické aspekty nigerijského demokratizačního procesu

V současnosti je Nigérie 20. největší světovou ekonomikou v nominální hodnotě více než 500 miliard dolarů, resp. 1 bilion dolarů, pokud jde o HDP podle parity kupní síly. V roce 2014 Nigérie předstihla Jihoafrickou republiku na místě největší africké ekonomiky, což je do jisté míry dáno faktem, že je zároveň také populačně největší africkou zemí. Nigérie je považována Světovou bankou za rozvíjející se trh, je členem skupiny zemí MINT, která je široce považována za další globální ekonomickou sílu typu skupiny zemí BRICS. Pohled na ekonomická data země naznačuje, že mezi demokratizací a ekonomickým rozvojem je určitý, byť pochopitelně nikoliv jednoduchý a přímočarý, vztah. (CIA, 2017)

Tabulka 2: Klíčové makroekonomické údaje Nigérie v letech 1990-2015

Indikátor/rok	1990	2000	2005	2010	2015
HDP (souč. \$)	30 757 075 595	46 386 011 231	112 248 353 101	367 127 872 791	486 792 837 970
Růst HDP	12,8	5,3	3,4	7,8	2,7
HDP na hlavu	321,7	377,5	804,4	2 302,8	2 671,7
Inflace, deflátor HDP (roční, v %)	9,3	35,2	22,0	103,8	2,9
Nezaměstnanost (v %, ILO)	6,3	6,7	7,1	7,3	4,3

Zdroj dat: Světová banka

Nigérie je 12. největším výrobcem ropy na světě a jejím 8. největším vývozcem a má desáté největší ověřené zásoby (země vstoupila do OPEC v roce 1971). Ropa hraje velkou roli v nigerijské ekonomice, kde má podíl na 40 % HDP a 80 % vládních příjmů. Nigerské ropné pole Niger Delta Nembe Creek bylo objeveno v roce 1973 a růst cen ropy v 70. letech měl obrovský vliv na politiku v zemi. Příjmy Nigérie z tohoto zdroje vzrostly mezi lety 1973 a 1979 o 350 %. To umožnilo růst veřejných výdajů, ale také vedlo ke zvýšení míry inflace a k rozdílům v rozdělování příjmů mezi regiony Nigérie. (CIA, 2017)

Bohatství černého zlata přineslo kromě příjmů také hrozby jako korupce, krádeže a skupinové konflikty. Teoretici, kteří se jinak hlásí k názoru, že nerostné suroviny obecně nemají žádný významný dopad na demokracii, poukazují na výjimečnou situaci v Nigérii a odhadují, že by se země demokratizovala rychleji, pokud by nebyla tak závislá na zdrojích nerostných surovin. Boom cen ropy byl vojenskými režimy dobře využit, což oslabilo demokratické tendence. Režimům se díky příjmům podařilo zavést industrializaci, výrazně diverzifikovat ekonomiku, podporovat domorodé podnikání a širší vzdělání. Byly podniknuty kroky k decentralizaci hospodářství země, zejména podporou rozvoje mimo velké městské oblasti a přesunem hlavního města z Lagosu do Abuji. Toto mělo sloužit jako určité uklidnění etnických tenzí, protože Abuja neměla převažující etnickou příslušnost a byla umístěna ve středu země. (Tar, Zack-Williams, 2007)

Nicméně tento ekonomický boom, opírající se o ropu, uvrhl Nigérii do určitého druhu ekonomické pasti, která se opakovala v řadě zemí, závislých na těžbě a exportu nerostných surovin (Ross, 2007). Rostoucí export surovin neustále zhodnocuje státní měnu, což způsobuje pro ostatní odvětví exportu slabou konkurenceschopnosti na zahraničních trzích. Vývozní potenciál neropných produktů postupně klesá, což zemi zbavuje možnosti dynamicky reagovat na proměny trhů a ponechává ji závislou na surovinovém sektoru. V případě Nigérie konkrétně ropný boom sedmdesátých let vedl k poklesu zemědělského exportu z 11 % HDP v roce 1968 na 3 % HDP v roce 1974. (Ross, 2008)

V okamžiku, kdy se světový ropný trh dostal do krize, ukázal se nepříznivý stav, ve kterém se nacházela národní ekonomika, přičemž zcela atrofoval tradiční zdroj obživy a příjmů obyvatel země, tedy zemědělství. Celá osmdesátá léta tak byla ve znamení ekonomického úpadku země, který si, krom úsporných opatření a reforem, postupně vyžádal také změny politické. Nemalý vliv měly také mezinárodní instituce (především Světová banka a Mezinárodní měnový fond), které ekonomickou pomoc zemi podmínily protikorupčními opatřeními a transparentnějšími poměry v řízení ekonomiky a státu jako celku. (Ross, 2008)

3.4 Etnické a náboženské aspekty nigerijského demokratizačního procesu

Nigérie se dlouhodobě potýká s velkou etnickou roztržičností, která má svůj základ už v době získání nezávislosti, kdy došlo ke spojení velkého množství etnických skupin do jednoho

státu. Země je tak neustále v ohrožení vzniku etnicky nebo nábožensky motivovaných válek, které s vynořením se islamistických skupin typu Boko Haram komplikují utváření občanské komunity i v současnosti. Na území Nigérie se vyskytují skupiny muslimské, křesťanské, ale také skupiny vyznávající animistické náboženství. (Rotberg, 2007)

Ke správnému obrazu Nigérie a jejího politického vývoje je rovněž nutné porozumět struktuře rozmanitých kmenů, ze kterých nigerijská populace pochází. Tato etnická různost je v řadě regionů země zdrojem trvalého napětí. Území Nigérie protínala v dávné minulosti migrační stezka, která do oblasti Guinejského zálivu a kolem řek Niger a Benue přivedla velký počet odlišných etnik. Podle literatury bylo území Nigérie osídleno až 250 různými etniky, které byly v roce 1960 spojeny do jednoho státu. Řešením soužití takto rozdílné populace je federální uspořádání země, ke kterému byl vytvořen základ již v roce 1954, kdy byla země rozdělena do 3 autonomních celků, které zhruba odpovídaly územím, jež obývaly hlavní kmenové skupiny, přičemž každý z těchto celků-provincií měl vlastní národní shromáždění a vládu. V severní provincii žila asi polovina obyvatelstva země, a populaci tvořili hlavně příslušníci národnosti Hausů. V západní provincii žili Jorubové, a ve východní provincii zejména Igbové. (Diamond, 1983)

Jorubové a Igbové jsou považováni za relativně vyspělé národnosti, oproti méně vyspělým Hausům, kteří žijí v severní části země. Relativně zaostalejší sever je přitom zároveň muslimský, což přinášelo omezení práv žen nebo limity pro všeobecné vzdělání, resp. preferenci muslimských náboženských škol. Zároveň byl upřednostňován před ostatními oblastmi, ať už kvůli početní převaze, nebo téměř dvou třetinovému územnímu rozsahu. Tradiční rivalitu etnických skupin a regionů posiluje rozdílná kultura, jazyky, ale i samotný vyspělost jednotlivých kmenů, jejich ekonomická úspěšnost, přístup k mocenským a ekonomickým pozicím, atd. (Diamond, 1983)

3.5 Korupce v Nigérii

Nigérie je největším vývozcem ropy v Africe, ale jeho přírodní zdroje z ní činí zemi obzvláště zranitelnou korupcí. Korupce přitom omezuje potřebné zahraniční investice, které jsou potřebné pro zlepšení ekonomiky a životních podmínek lidí. Obrovské příjmy z ropných nebo plynových zásob umožňují relativně nízké daně, ale také problematickou odpovědnost

elity a nedostatečnou transparentnost, stejně jako omezené veřejné služby. Nigérie je tedy již řadu desetiletí v africkém kontextu synonymem korupce. Podle některých odhadů bylo od roku 1960 do roku 1999 odcizeno téměř 400 miliard amerických dolarů. Odhaduje se, že sám Sani Abacha odcizil 2 až 3% HDP země za každý rok, kdy byl prezidentem. (Uzochukw, 2017)

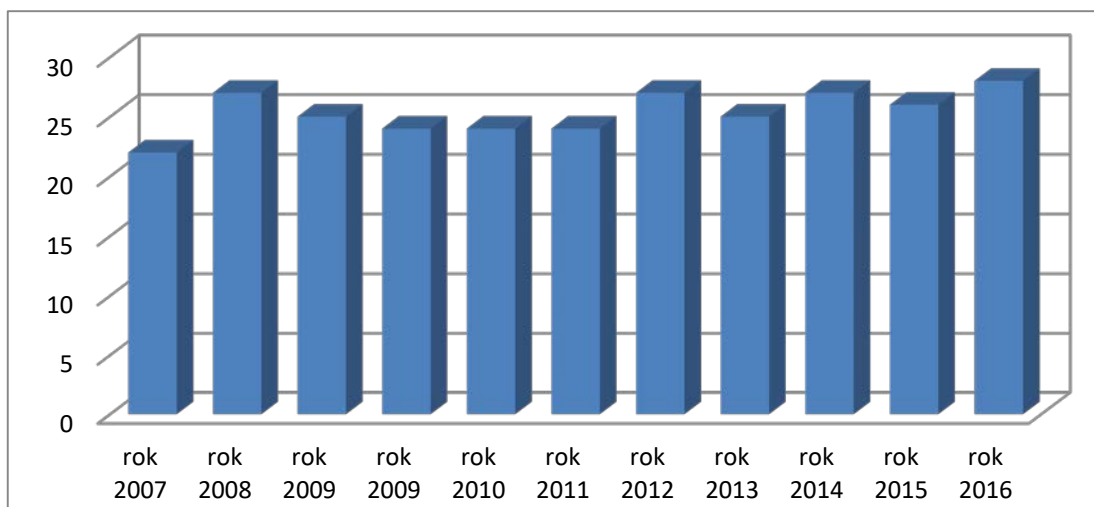
Korupce, která souvisí s příjmy z ropy, představuje v Nigérii až deset procent HDP ročně (Bratton, 1997, 67). Již Olusegun Obasanjo se během své volební kampaně v roce 1999 rozhodně zasazoval o potírání korupce. Na počátku jeho prvního funkčního období se zdálo, že zůstává věrný svému slovu: založil komisi pro nezákonné korupční praktiky a další související přestupky (ICPC), rovněž umožnil přítomnost společnosti Transparency International v zemi. Nicméně po počátečních gestech se Obasanjo vzdal riskantních kroků, které ho mohly připravit o mocné spojení. Vážnější úmysly tak ukázal až ve svém druhém prezidentském období, kdy bylo zatčeno několik členů jeho kabinetu za různá obvinění z korupce, a byly zavedeny soutěže na veřejné zakázky. Na druhou stranu, existují názory, že Obasanjo využíval obvinění z korupce především proti svým politickým protivníkům. (Costa, 2015)

Velká kampaň proti korupci se v Nigérii objevila v roce 2015, kdy byl například obviněn šéf senátu Bukola Saraki z majetkových trestných činů během svého působení jako guvernéra provincie Kwary. V prosinci téhož roku byl zatčen poradce pro národní bezpečnosti Sambo Dasuki v souvislosti se zmizením 2,1 miliardy dolarů z federálních fondů na vojenské účely. V průběhu procesu se objevily informace, že část těchto prostředků byla použita na úhradu nákladů na prezidentskou kampaň Goodlucka Jonathana. (Onkonkwo, 2017)

Administrativa Buhariho uskutečnila řadu reforem zaměřených na pachatele korupce a zlepšení transparentnosti, mezi nimi i restrukturalizaci státní nigerijské národní petrolejářské společnosti. Buhari také převzal ministerskou zodpovědnost za ropné portfolio, což vyvolalo určité obavy, že chce udržet nigerijský ropný průmysl pod svou osobní kontrolou. Nigérie se korupci v současnosti brání. Vést válku proti neefektivitě a endemické korupci je dnes receptem na politické vítězství. Komise pro hospodářskou a finanční kriminalitu (EFCC) vedená Nuhu Ribadu je považována za nejúspěšnější agenturu pro boj proti korupci v Africe a slouží jako příklad ostatním zemím. Zlepšuje standardy veřejné správy a finanční zodpovědnosti a pomáhá omezovat podvody a korupci. (Costa, 2015)

V pravidelných ročních žebříčcích vnímání korupce Transparency International se Nigérie umísťuje obvykle ve spodních částech pořadí. Například v roce 2016 se umístila 136. ze 176 zemí, přičemž dosáhla skóre 28 procent, zatímco o rok dříve to bylo 26 (více je lépe).

Obrázek 2: Index vnímání korupce Transparency International - Nigérie

Zdroj dat: Transparency International

3.6 Vývoj demokratizace Nigérie pohledem měření demokracie

V teoretické části této práce byly uvedeny některé z nejznámějších způsobů, jimiž se rozmanité instituce a organizace pokoušejí hodnotit, měřit a srovnávat stav a postup demokratických prvků a práv, jakož i kvalit dobrého vládnutí v rámci celého světa i některých regionů. V následující podkapitole jsou využity některé z nich k zachycení vývoje, kterým Nigérie prošla v nedávných desetiletích. Ještě dále jsou některé z těchto nástrojů využity k porovnání vývoje Nigérie se dvěma zeměmi Západní Afriky, tedy Ghanou a Gambií.

The Economist Intelligence Unit's Democracy Index

Mezi lety 2007 až 2016 Nigérie zaznamenala ze 167 zemí vzestup ze 124. na 109 místo, přičemž o rok dříve, v roce 2015 byla ještě o jedno místo výše. Celkové skóre země se zlepšilo z 3,52 na 4,50 a Nigérie zařadila se do skupiny zemí charakterizovaných jako hybridní režimy.

Pokud se podrobněji podíváme na výsledky v pěti kategoriích, je zřejmé, že došlo k některým změnám. Stav volebního procesu a pluralismu se potupně pronikavě zlepšil z 3,08 bodů na 6,08, poměrně dobře si země vede v oblasti fungování vlády (4,29), v ostatních

kategoriích je zlepšení menší, popřípadě stagnuje. Ediční zpráva Economistu navíc umísťuje Nigérii na seznam zemí s "vysokým nebo velmi vysokým rizikem sociálních nepokojů", vedle některých dalších turbulentních oblastí, jako jsou palestinská území, Čad, Súdán a DR Kongo.

Tabulka 3: Economist's Intelligence Unit Democracy Index - Nigérie

Kategorie\ Rok	2007	2008	2010	2011	2013	2015	2016
Volby a pluralismus	3,08	2,92	3,83	5,67	5,67	6,08	6,08
Fungování vlády	1,86	3,21	3,21	3,21	3,21	4,29	4,29
Politická participace	4,44	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33
Politická kultura	4,38	4,38	3,13	3,13	3,13	5,00	4,38
Občanské svobody	3,82	3,82	3,82	3,82	3,53	4,41	4,41
Celkové skóre	3,52	3,53	3,47	3,83	3,77	4,62	4,50
(pořadí ze 167 zemí)	(124)	(124)	(123)	(119)	(121)	(108)	(109)

Zdroj dat: The Economist

Freedom House's Freedom in the World Report ukazuje cestu, kterou v oblasti demokracie a lidských či občanských práv Nigérie prošla. Poměrně dlouhé období si země nevedla nijak přesvědčivě v obou hlavních kategoriích, které jsou zprávou hodnoceny. Ještě před hlavní fází demokratických změn v regionu Západní Afriky, během vojenské vlády Ibrahima Babangidy, země dostala 6 bodů v politických právech a mírně lepší hodnotu 5 v oblasti občanských svobod. Nejhorší dosažené hodnoty skóre v polovině 90. let a v následujícím období se hodnocení vztahuje k celkově zhoršené politické a veřejné atmosféře v zemi během pokračující diktatury, což se významně zlepšilo po přechodu k civilní vládě a po volbách v roce 1999.

Obasanjova and Yar'Aduava vláda přicházely s řadou příslibů zlepšení, především v oblasti boje s korupcí a rozšiřování občanských a politických práv, nicméně řada z těchto opatření nebyla naplněna. V posledních letech si podle zprávy Nigérie vede lépe v oblasti politických práv než v občanských svobodách. Ke zhoršení stavu politických a občanských

svobod došlo v zemi podle autorů zprávy v letech 2006 - 2010 a poté také v roce 2014. Na druhou stranu, vzhledem k metodologii zprávy není do skóre zahrnuto například násilí ze strany nestátních militantních skupin, které vývoj svobod v Nigérii rovněž ovlivňují.

Tabulka 4: Freedom House's Freedom in the World Report - Nigérie

	1988/89	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1999	2000	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2011	2012	2014	2016
Politická práva	6	5	5	7	7	7	6	4	4	4	4	4	5	5	5	4	4	4	4	4
Občanské svobody	5	5	4	5	7	6	4	3	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	5
Status	pf	pf	pf	nf	nf	nf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf
Volební demokracie	n	n	n	n	n	n	n	y	y	y	y	n	n	n	n	y	y	n	y	y

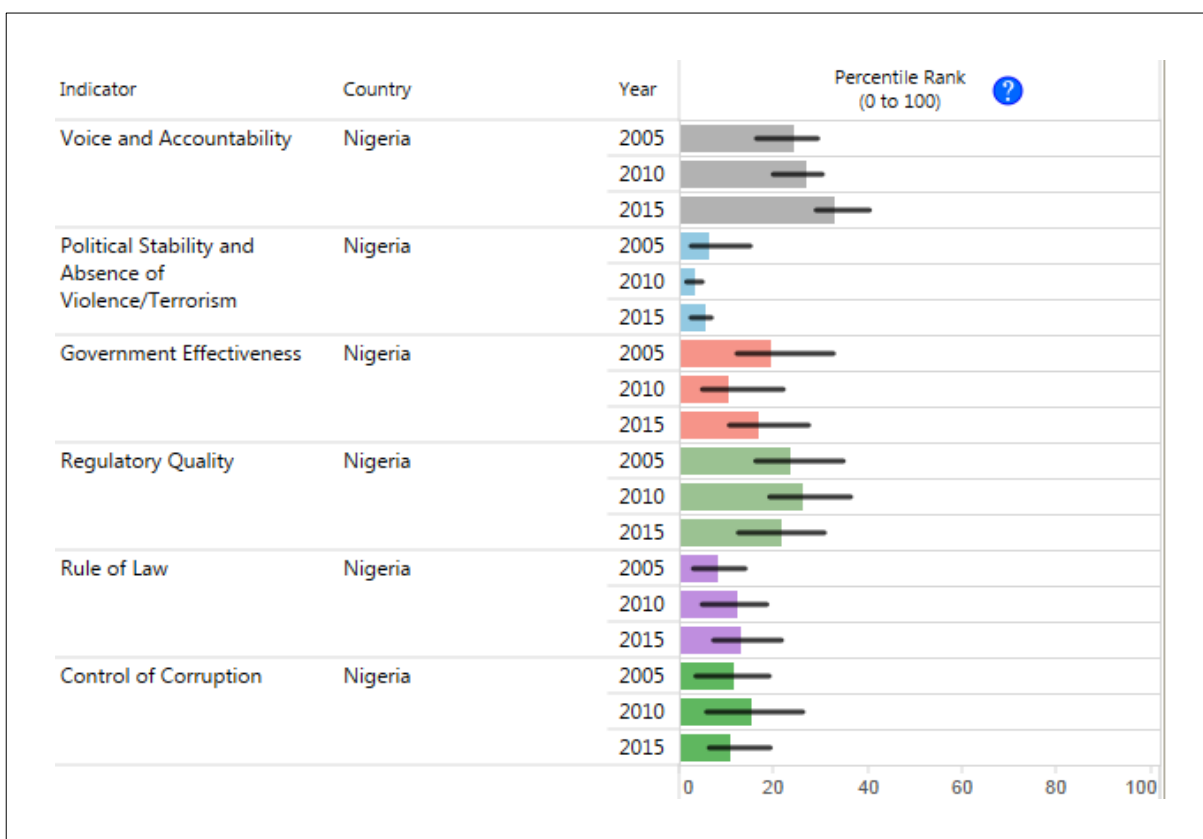
Zdroj dat: Freedom House

Vysvětlivky: f = free; pf = partly free; nf = not free; y = yes; n = no

World Bank Governance Indicators

Indikátory vládnutí Světové banky poskytují docela dobrý přehled o vývoji základních kategorií vládnutí v Nigérii mezi lety 2005 - 2015. V souladu třeba s indexem Ekonomistu indikátory SB konstatují, že se v zemi podstatně zlepšila možnost občanů ovlivňovat dění v zemi (indikátor „hlas a odpovědnost“), kolísavě se vyvíjí schopnost vlády realizovat své záměry („efektivita vlády“) a kvalita regulace. Ke zlepšení došlo ve vládě zákona, i když tento indikátor je stále poměrně nízký. Zhoršila se kontrola korupce v zemi a setrvala špatná je politická stabilita. Hodnota „percentile rank“ udává percentilové umístění země ve světovém pořadí (0 je nejnižší hodnota, 100 nejvyšší).

Obrázek 3: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 – Nigérie

Zdroj dat: Světová banka

Ibrahim's Index of African Governance

Ibrahimův index afrického vládnutí, financovaný filantropem Mo Ibrahimem, resp. jeho nadací, měří politické, sociální ekonomické kvality, které svým občanům poskytují africké státy. Umístění Nigérie v jednotlivých vydáních tohoto indexu není zrovna příznivé, vzhledem k tomu, že ze 48 hodnocených zemí se obvykle umísťuje okolo 40. místa. Nicméně, při pohledu na vývoj od roku 2000 se v tomto indexu země mírně zlepšuje v některých kategoriích, především v oblasti lidského rozvoje nebo vlády práva. Setrvale problematický stav bezpečí a bezpečnosti je potřeba přičíst také vlivu organizací mimo stát, například hnutí Boko Haram.

Tabulka 5: Ibrahim's Index of African Governance - Nigérie

Kategorie \Rok	2000	2005	2010	2015
Bezpečí a bezpečnost	43	44	49	42
Vláda práva, transparence a korupce	43	44	48	51
Participace a lidská práva	41	42	38	49
Udržitelné ekonomické příležitosti	37	37	43	37
Lidský rozvoj	39	40	41	52
Celkové skóre (ze 100)	45	47	43	45
Pořadí (ze 48)	39	38	40	39

Zdroj dat: The Moi Ibrahim Foundation

4. Srovnání demokratizačního vývoje Nigérie s Ghanou a Gambií

Pro lepší posouzení směru a úspěšnosti demokratizace v Nigérii využijeme v následujícím textu srovnání se dvěma zeměmi v rámci regionu, v našem případě Ghanou a Gambií. Toto omezení na dvě země provádíme s ohledem na nezbytnou redukci dat, především z rozmanitých nástrojů měření demokracie, které by – v záběru na celou Západní Afriku nebo dokonce celou subsaharskou Afriku – svým rozsahem a objemem svých zpracovávaných a prezentovaných dat daleko převýšily možnosti bakalářské práce.

4.1 Stručný přehled charakteristik a vývoje Ghany

Ghana, oficiálním názvem Republika Ghana, se nachází podél Guinejského zálivu a Atlantického oceánu, v rámci regionu západní Afriky. Rozloha státu je 238,535 km², přičemž na západě sousedí s Pobřežím slonoviny, na severu s Burkinou Faso, s Togem na východě a jižní část země tvoří pobřeží oceánu. Ghana má populaci zhruba 27 milionů obyvatel a její složení zahrnuje celou řadu etnických, jazykových a náboženských skupin. Pět procent populace praktikuje tradiční víry, 71,2 % dodržuje křesťanství a 17,6 % jsou muslimové. Její rozmanitá geografie a ekologie se pohybuje od pobřežních savan po tropické džungle (CIA, 2017).

6. března 1957 vyhlásil Kwame Nkrumah vytvoření a autonomii státu Ghany jako její první premiér Ghany a 1. července 1960, po předchozím ghanském ústavním referendu a prezidentských volbách, vyhlásil Nkrumah Ghanu za republiku jako její první prezident. Dr. Kwame Nkrumah hrál významnou roli při utváření Hnutí nezúčastněných zemí. Jeho názory byly značně ovlivněny komunismem a socialismem, a to se projevilo i při zakládání ideologického institutu Kwame Nkrumah. V současnosti se v Ghaně slaví jeho narozeniny jako státní svátek. (Klíma, 2003)

Vláda Kwame Nkrumaha byla v roce 1966 svržena vojenským převratem, který vedl Emmanuel K. Kotoka. K tomu došlo v době, kdy byl Nkrumah v zahraničí na neúspěšné misi do Hanoje ve Vietnamu, aby spolu s Čínou pomohl ukončit válku ve Vietnamu. Následovala série střídajících se vojenských a civilních vlád od roku 1966 do roku 1981, která skončila nástupem podplukovníka Jerryho Johna Rawlingse z Rady prozatímní národní obrany (PNDC)

v roce 1981. Převrat vedl k pozastavení platnosti ústavy Ghany a k zákazu politických stran. Došlo ovšem záhy k ekonomickému poklesu, takže Rawlings vyjednal plán strukturálních reforem, které změnily ekonomickou politiku, ovšem ekonomický růst se objevil až za poměrně dlouhou dobu. Nová ústava Ghany, která obnovila pluralitní systém politických stran v zemi, byla vyhlášena po ghanských prezidentských volbách v roce 1992. Rawlings byl tehdy zvolen prezidentem Ghany a opět v roce 1996 v ghanských všeobecných volbách. Další vývoj prezidentství v Ghaně byl vcelku bezkonfliktní. Po vítězství ve volbách se stal v roce 2001 prezidentem John Agyekum Kufuor z Nové vlastenecké strany (NPP), který znovu uspěl ve volbách v roce 2005. Kufuor byl následován v roce 2009 prezidentem Johnem Atta Millsem z Národního demokratického kongresu (NDC) a v roce 2012 Johnem Dramanim Mahámou. V lednu 2017 se poté prezidentem stal Nana Akufo-Addo. (Freedom House, 2017)

Ghana je unitární prezidentská ústavní demokracie s parlamentním systémem mnoha stran. Po střídání vojenských a civilních vlád po prezidentských volbách a parlamentních volbách koncem roku 1992 vojenská vláda Ghany umožnila vstup do tzv. čtvrté ghanské republiky. Ústava Ghany z roku 1992 rozděluje pravomoci mezi vrchního velitele armády (prezident Ghany), parlament, vládní kabinet, státní radu a nezávislé soudnictví. Vláda Ghany je v cyklu čtyřech let volena všeobecnými volbami. (Freedom House, 2017)

Ghana je země s relativně průměrnými zásobami přírodních zdrojů, jako jsou průmyslové nerosty, uhlovodíky a drahé kovy. V zemi se vyskytuje řada odvětví, včetně výroby a vývozu zboží digitálních technologií, produkce a vývozu automobilů a lodí, vývozu různých přírodních a průmyslových zdrojů. Ghana má proto jedno z vyšších HDP na obyvatele v západní Africe – 1,569 dolarů na hlavu (podle IMF v roce 2016), pro srovnání Nigérie - 2,211, Gambie – 469. (CIA, 2017).

Ghanské hospodářství se soustředí především kolem služeb, které představují 50 % HDP a zaměstnávají 28 % pracovní síly. Vedle industrializace spojené s nerosty a ropou zůstává průmyslový rozvoj v Ghanu limitovaný, často spojený s plasty (jako jsou židle, plastové tašky, holicí strojky a pera) Ghana také vyrábí vysoce kvalitní kakao a je druhým největším výrobcem kakaa na světě. Některé zdroje uvádějí, že Ghana ztrácí ročně až 4,5 miliardy amerických dolarů z nominálního hrubého domácího produktu v důsledku hospodářské korupce a hospodářské kriminality, která se rozvinula během vlády Národního demokratického kongresu. (CIA, 2017)

4.2 Vybraná hodnocení demokracie v Ghaně

Ghana je obvykle považována za jednoho z premiantů demokratického vývoje v západní Africe. Data ze zprávy Freedom House tento názor podporují, protože od nepříliš povzbudivých výsledků na přelomu 80. a 90. let (průměrné hodnoty okolo 5,5) se dokázala vyšplhat na velmi slušných 1,5 po roce 2005 a status „free“, respektive označení „volební demokracie.“

Tabulka 6: Freedom House's Freedom in the World Report - Ghana

	1988/89	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1999	2000	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2011	2012	2014	2016
Politická práva	6	6	5	5	5	4	3	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Občanské svobody	5	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Status	nf	nf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f
Volební demokracie	n	n	n	n	n	n	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y	y

Zdroj dat: Freedom House

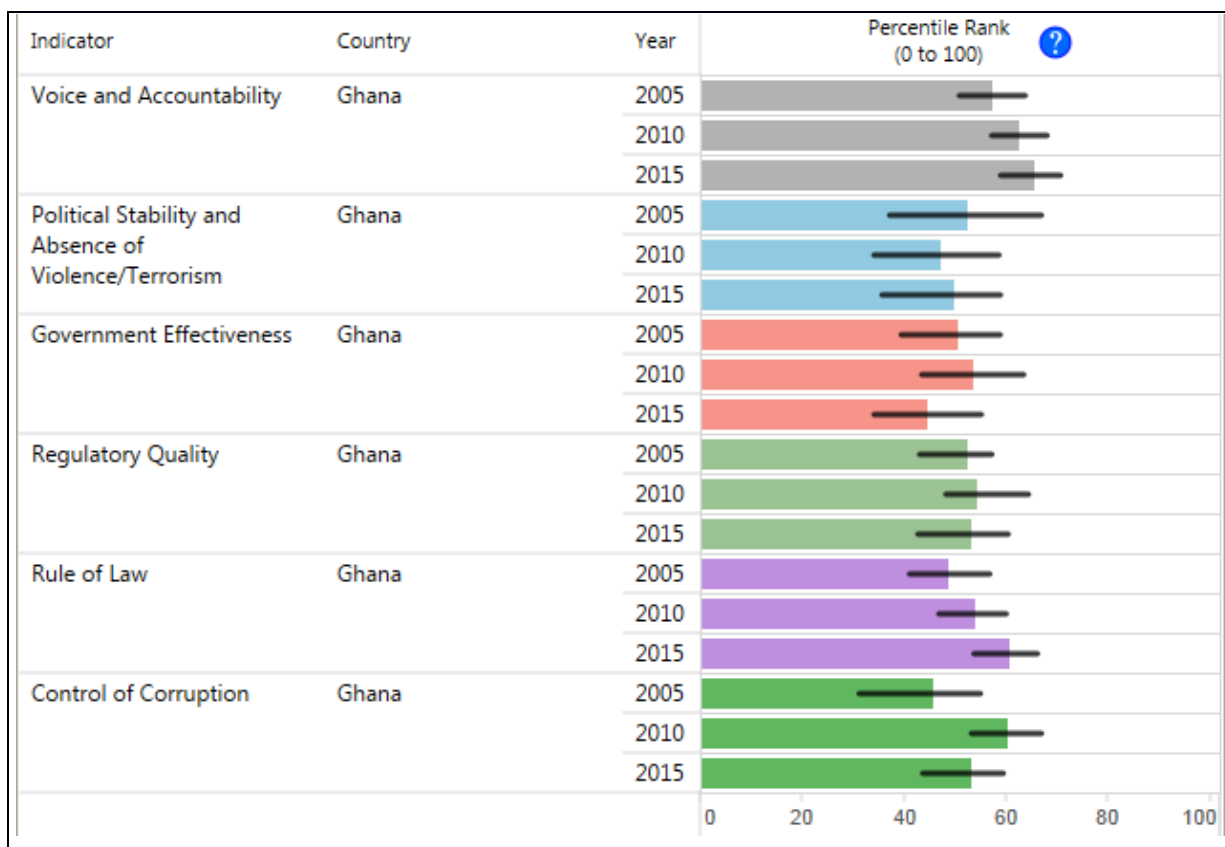
Vysvětlivky: f = free; pf = partly free; nf = not free; y = yes; n = no

Fragile states index za rok 2017 označil Ghanu za 102. stát žebříčku (zvýšené varování) ze 177 zemí (vyšší umístění je lepší), zatímco Nigérie je v tomto žebříčku 13. (vysoká pohotovost) a Gambie 48. (vysoké varování). Ghana je 5. nejméně křehkým státem v Africe po Mauriciu, Seychelách, Botswaně a Jihoafrické republice.

Ghana se v indexu vnímání korupce Transparency International v roce 2016 umístila jako 70. nejméně zkorumpovaná ze všech 174 zemí, které se v žebříčku umístily, a Ghana se v tomto indexu umístila jako 5. nejméně korupční země v Africe z 53 zemí. Ghana se také umístila na sedmém místě v Africe z 53 zemí v indexu Ibrahim v roce 2015.

Rovněž indikátory vládnutí Světové banky ukazují poměrně příznivý obraz demokratické správy věcí veřejných v Ghaně s umístěním obvykle v oblasti kolem 50 nebo 60 percentilu, přičemž důležitý je vývoj kategorie Hlas a odpovědnost, která se zlepšila do roku 2015 až na hranici 70 percentilu ze všech zemí světa.

Obrázek 4: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 - Ghana

Zdroj dat: Světová banka

4.3 Stručný přehled charakteristik a vývoje Gambie

Gambie, oficiálně Gambijská republika, je země v západní Africe, která je zcela obklopena Senegalem, s výjimkou svého pobřeží na Atlantickém oceánu. Je to nejmenší země v pevninské Africe. Gambie se nachází na obou stranách stejnojmenné řeky Gambie, která protéká středem země a vlévá se do Atlantského oceánu. Rozloha Gambie je 10 689 čtverečních

kilometrů a počet obyvatel je 1 882 450 dle sčítání lidu v dubnu 2013. Hlavní město Gambie je Banjul a největší města jsou Serekunda a Brikama. (CIA, 2017)

Gambie dosáhla nezávislosti 18. února 1965 jako ústavní monarchie v rámci britského společenství Commonwealth, s Alžbětou II., jako královnou Gambie, zastoupenou generálním guvernérem. Krátce poté uspořádala národní vláda referendum, které navrhlo, aby se tato země stala republikou. Toto referendum nezískalo dvoutřetinovou většinu nezbytnou k úpravě ústavy, ale výsledky získaly pozornost v zahraničí. 24. dubna 1970 se Gambie po druhém referendu stala republikou v rámci Commonwealthu. Dawda Kairaba Jawara zastával úřad prezidenta, výkonný post, který kombinoval roli hlavy státu a předsedy vlády. Do této funkce byl zvolen pětkrát, než došlo k pokusu o převrat 29. července 1981. Prezident Jawara požádal o vojenskou pomoc ze Senegalu, která vyslala do Gambie 2700 senegalských vojáků, kteří porazili povstalecké síly. V roce 1982 Senegal a Gambie podepsaly smlouvu o konfederaci. Konfederace Senegambie usilovala o spojení ozbrojených sil obou států a sjednocení jejich ekonomik a měn. Po pouhých sedmi letech ovšem z konfederace vystoupila. (Saxena, 2002)

V roce 1994 Prozatímní řídicí rada ozbrojených sil (AFPRC) svrhla Jawarovu vládu, obviňovanou z korupce a zpočátku zakázala opoziční politickou činnost. Poručík Yahya A. J. Jammeh, předseda AFPRC, se stal hlavou státu. Jammehovi byl v době převratu jen 29 let. AFPRC oznámila přechodný plán návratu k demokratické civilní vládě. Prozatímní nezávislá volební komise (PIEC) byla zřízena v roce 1996 za účelem uskutečnění národních voleb a transformace do Nezávislé volební komise (IEC) v roce 1997 a byla zodpovědná za registraci voličů a za provádění voleb a referend. (Saxena, 2002)

V červenci 2001 byl v Gambii zrušen zákaz působení politických stran a politiků z éry prezidenta Jawary. Koncem roku 2001 a počátkem roku 2002 v Gambii proběhl cyklus prezidentských, parlamentních a místních voleb, které zahraniční pozorovatelé považovali za svobodné, spravedlivé a transparentní, i když s některými nedostatky. Prezident Yahya Jammeh znovu složil přísahu dne 21. prosince 2001. Jammehova Aliance pro vlasteneckou změnu a výstavbu (APRC) si zachovala svou silnou většinu v Národním shromáždění, zejména poté, co hlavní opoziční Spojená demokratická strana (UDP) bojkotovala parlamentní volby. V listopadu 2011 probíhaly volby za podmínek, které označilo Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS) za neodpovídající svobodným, spravedlivým a transparentním volbám. Tyto volby, které nebyly monitorovány ECOWAS, umožnily Jammehovi další pětileté období. (Freedom House, 2017)

V prezidentských volbách v roce 2016 prezident Jammeh čelil opozičním vůdcům Adamovi Barrowovi ze strany Nezávislé koalice stran a Mamma Kandehovi z Demokratického kongresu Gambie. Hlavní vůdce opozice a obhájce lidských práv Ousainou Darboe byl v červenci 2016 odsouzen na tři roky ve vězení, a tak vyloučen z prezidentských voleb. Po volbách 1. prosince 2016 vyhlásila volební komise Adama Barrowa vítězem prezidentských voleb. Jammeh, který vládl 22 let, vyhlásil výsledky za neplatné a vyzval k novému hlasování, čímž vyvolal ústavní krizi a to dalo podnět k invazi koalice ECOWAS (Němcová, 2017). 20. ledna 2017 Jammeh oznámil, že souhlasí s odstoupením a opustil zemi. V roce 2013 oznámil ministr vnitra Gambie, že Gambie okamžitě opouští Společenství národů a končí 48 let členství v organizaci. 14. února 2017 Gambie ovšem zahájila proces návratu k členství v Commonwealthu. (BBC, 2017)

Gambie má liberální tržní hospodářství, které se vyznačuje tradičním zemědělstvím, založeném na výnosech z vývozu, reexportním obchodem, nízkými dovozními cly, a také významem odvětví cestovního ruchu. Světová banka v roce 2015 určila gambijský HDP na úrovni 935 milionů USD; Mezinárodní měnový fond uváděl pro rok 2014 hodnotu 1041 milionů dolarů. Na osobu byl nominální HDP Gambie v roce 2014 pouze 462 dolarů ročně, což představovalo 179 místo ze 186 zemí světa. Zemědělství představuje zhruba 30% hrubého domácího produktu a zaměstnává asi 70% pracovní síly. V rámci zemědělství činí produkce arašídů 6,9% HDP, ostatní plodiny 8,3%, dobytek 5,3%, rybolov 1,8% a lesnictví 0,5%. Průmysl představuje zhruba 8% HDP a služby přibližně 58%. Mezi další výrobní činnosti patří mýdlo, nealkoholické nápoje a oblečení. (CIA, 2017)

4.4 Vybraná hodnocení demokracie v Gambii

Hodnocení zpráv Freedom House ukazuje v případě Gambie poměrně nepříznivý vývoj s ohledem na ještě nedávnou dobu. Jestliže se totiž nepříznivý stav z konce 90. let, kdy organizace zařadila Gambii do zprávy, zlepšil v polovině minulého desetiletí na průměrnou známku 4, tak od roku 2007 docházelo k postupnému zhoršování až na poměrně špatných 6,5 v roce 2016. Vzhledem k poslednímu vývoji v zemi bude zajímavé sledovat vývoj tohoto skóre.

Tabulka 7: Freedom House's Freedom in the World Report - Gambie

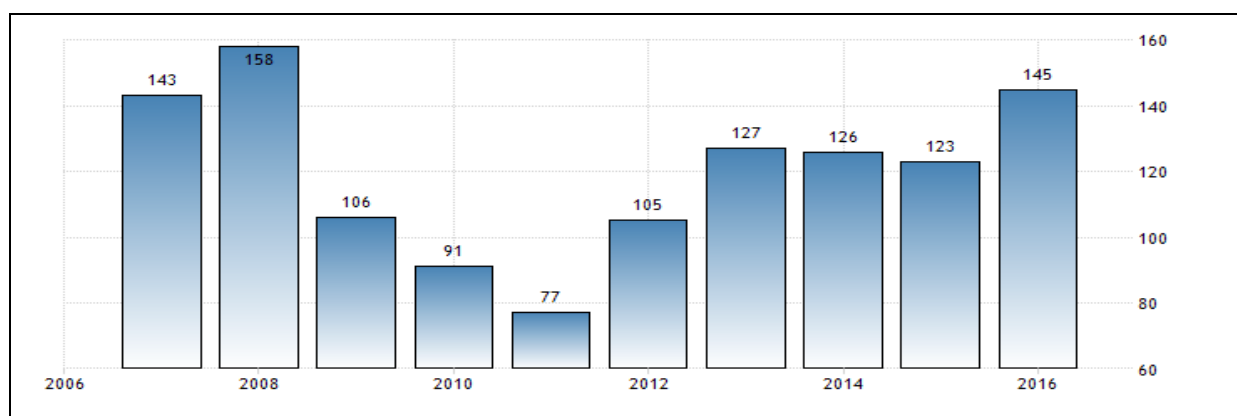
	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	2016
Politická práva	7	7	7	5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	6	6	6	7
Občanské svobody	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	6	6	6
Status	nf	nf	nf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	pf	nf	nf	nf	nf
Volební demokracie	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n

Zdroj dat: Freedom House

Vysvětlivky: f = free; pf = partly free; nf = not free; y = yes; n = no

Gambie se v indexu vnímání korupce Transparency International v roce 2016 umístila jako 145. ze všech 174 zemí, které se v žebříčku objevily se skóre 26 %. Graf ukazuje vývoj umístění země v indexu TI od roku 2007.

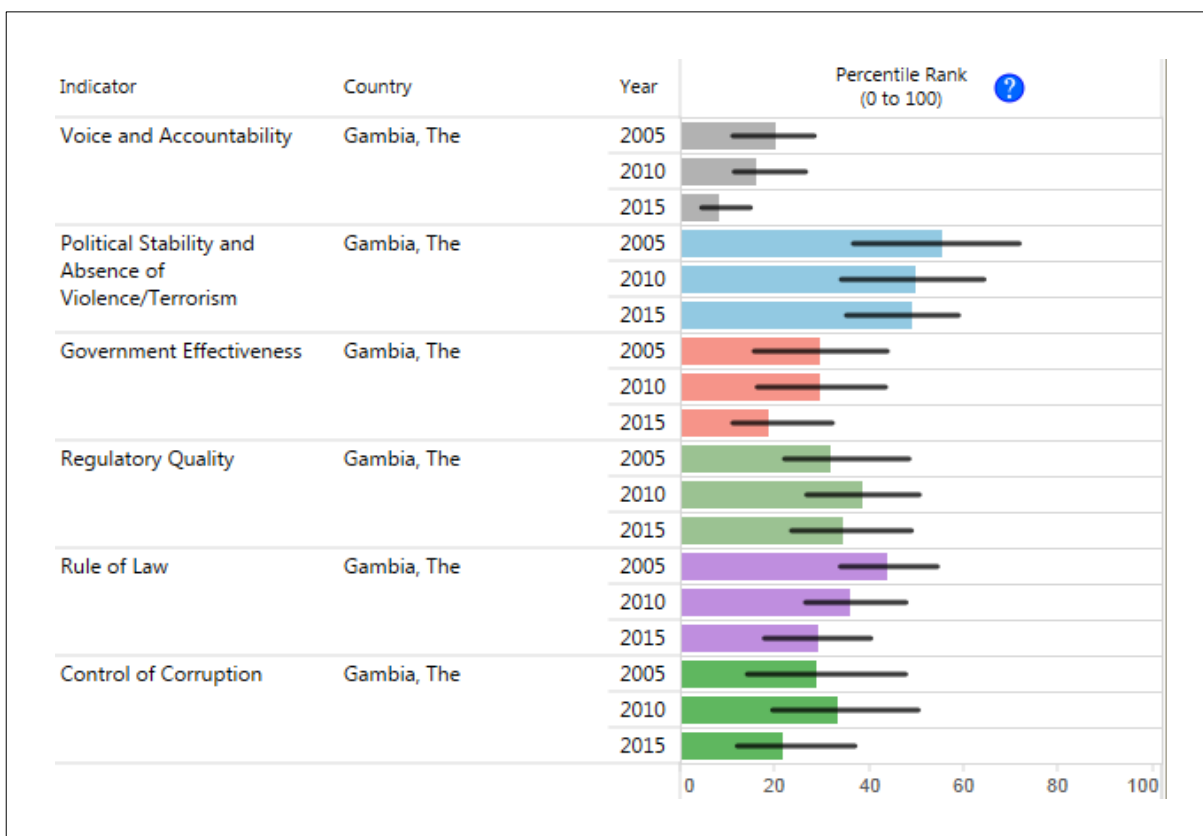
Obrázek 5: Umístění v indexu vnímání korupce Transparency International - Gambie

Zdroj: [Trading Economics](#)

Rovněž indikátory vládnutí Světové banky ukazují poměrně nepříznivý vývoj v Gambii v letech 2005 – 2015, kdy je zvláště varující zhoršení v demokratické kategorii Hlas a odpovědnost na méně, než polovinu hodnoty z roku 2005. Negativní je také vývoj kategorií vládní efektivity a korupce.

Obrázek 6: Indikátory vládnutí Světové banky 2005-2015 – Gambie

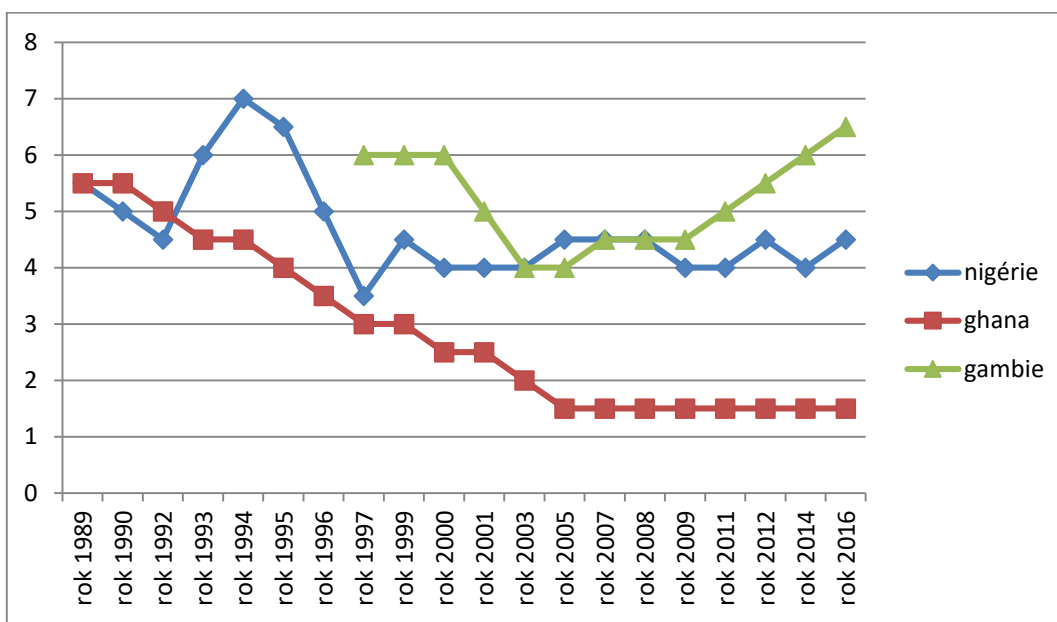
Zdroj dat: Světová banka

4.5 Srovnání vybraných hodnocení mezi Nigérií, Ghanou a Gambií

Poslední skupinou dat, kterými se v této práci budeme zabývat, jsou přímá srovnání vývoje Nigérie, Ghany a Gambie, tak jak byly zachyceny v nástrojích měření demokracie. Činíme tak s vědomím metodologických limitů, které jsou jednotlivým nástrojům vytýkány. Přesto se domníváme, že se jedná o srovnání zajímavá a řadu okolností demokratizačního postupu v těchto zemích ukazující, pokud jsou vnímány v kontextu vývoje regionu a jednotlivých zemí.

Srovnání vývoje Nigérie, Ghany a Gambie očima zprávy Freedom House ukazuje velice příznivý obraz demokratického postupu Ghany ve srovnání s oběma dalšími zeměmi. Ghana na přelomu 80. a 90. vyšla ze zhruba stejné pozice, jak Nigérie, ovšem její postup k lepším, tedy nižším, známkám v indexu byl trvalý a bez velkých výkyvů. Gambie se ve zprávě objevila až koncem 90. let, ale její vývoj byl ještě podstatně nepříznivější, než vývoj Nigérie.

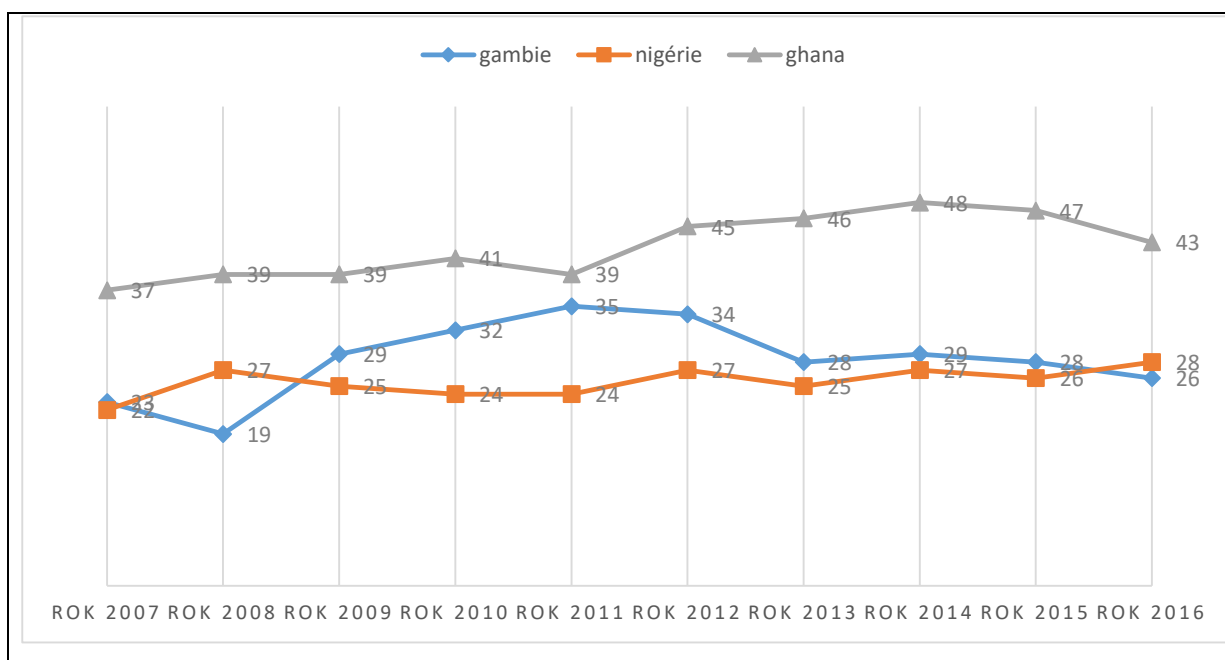
Obrázek 7: Freedom House's Freedom in the World Report – Nigérie, Ghana, Gambie

Zdroj dat: Freedom House

V indexu vnímání korupce Transparency International se Gambie, navzdory určitému zlepšení koncem minulého desetiletí, postupně blížila ke korupčnímu „ráji“ Nigérii a podle skóre z roku 2016 Gambie Nigérii dokonce překonala (26 % skóre Gambie vs. 28 % skóre Nigérie).

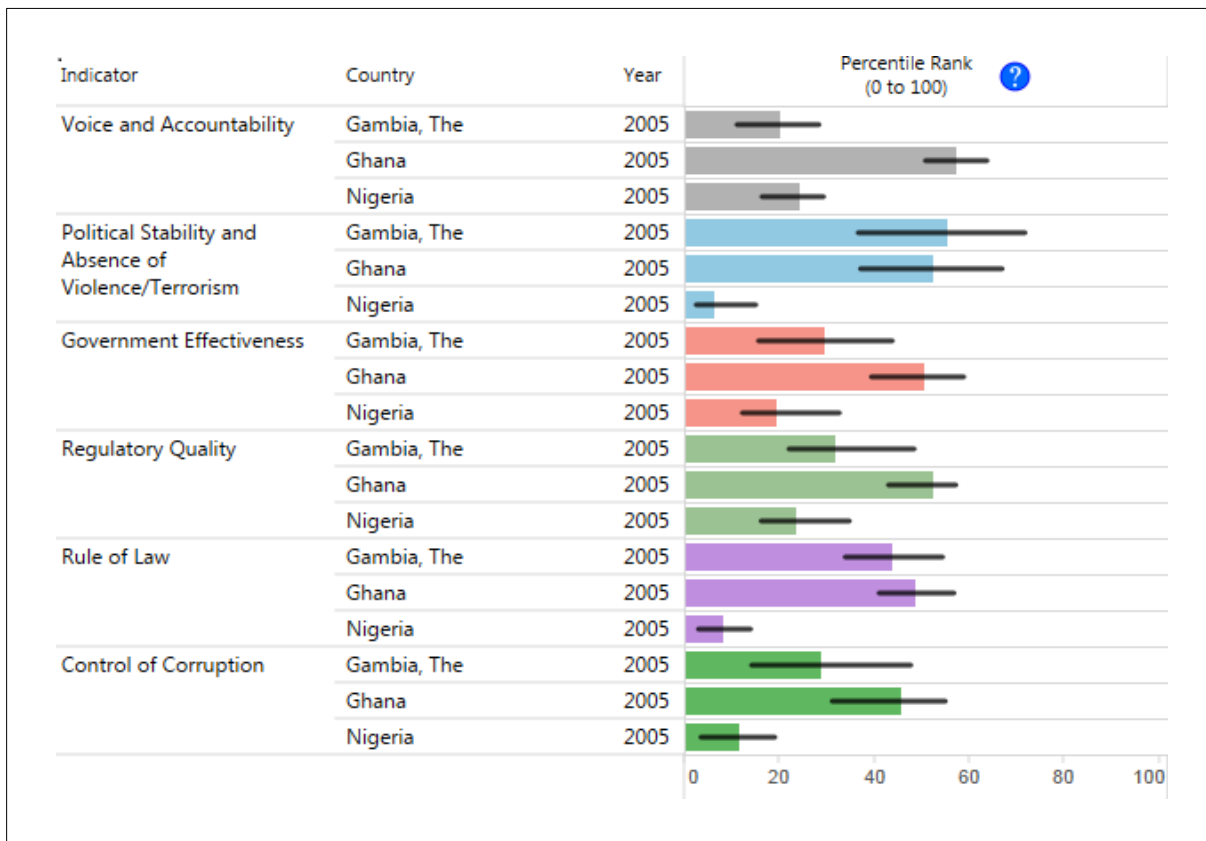
Obrázek 8: Index Transparency International – srovnání Nigerie, Ghany a Gambie

Zdroj dat: Transparency International

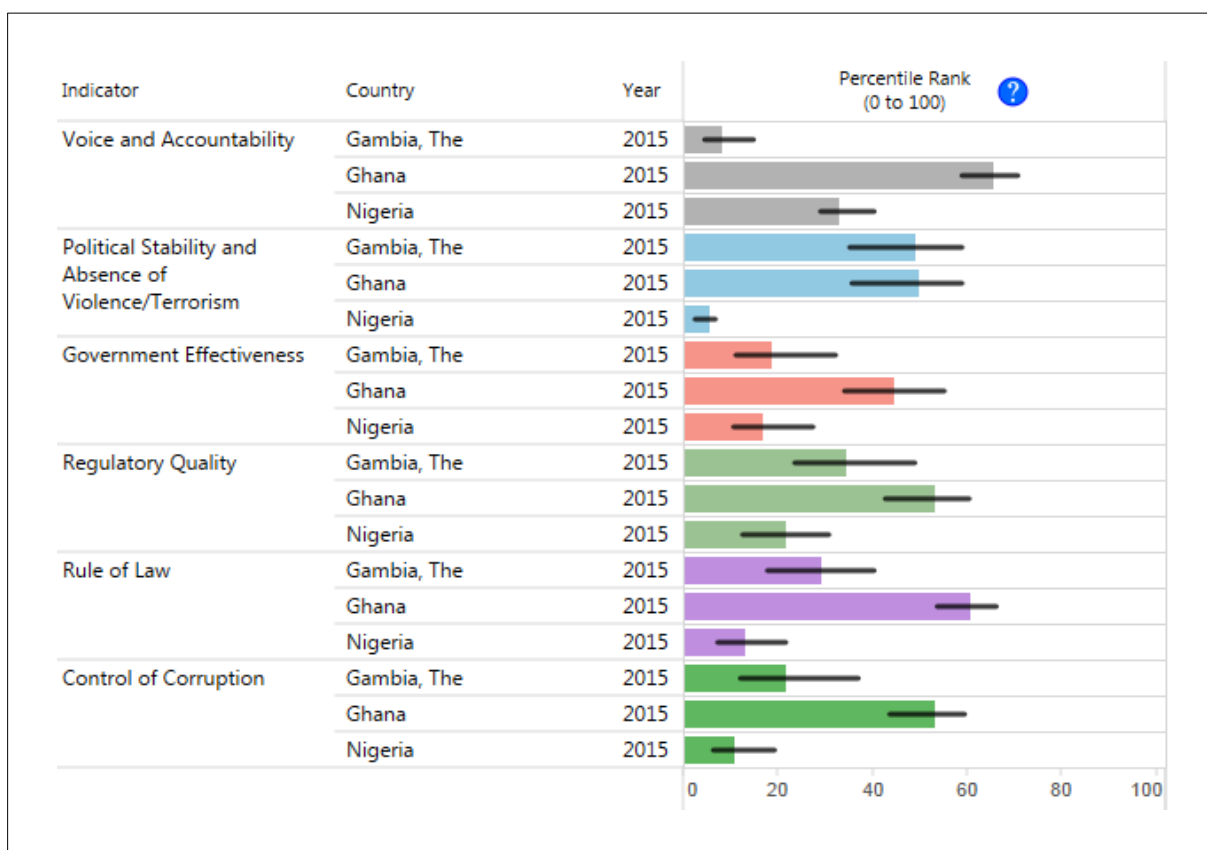
Srovnání indikátorů vládnutí Světové banky z let 2005 a 2015 ukazuje cestu, kam všechny tři země došly během deseti let demokratizačního vývoje. Ne všechny indikátory ukazují pokrok kupředu. Kupříkladu indikátor „hlas a odpovědnost“ klesl v Gambii od roku 2005 do roku 2015 zhruba na polovinu, ovšem na druhou stranu indikátor ještě nezachytil nedávný vývoj v zemi, který by mohl participaci občanů na moci v budoucnosti zlepšit. Z hlediska námi sledované Nigerie je zajímavý indikátor politické stability, který je výrazně horší ve srovnání s Ghanou i Gambií. Podobně je na tom Nigérie s vládou práva a korupcí, kde se ovšem také Gambie nevyvíjela příznivě. I z těchto indikátorů vychází Ghana jako jednoznačný demokratizační lídr, přičemž se jí podařilo solidní hodnoty indikátorů z roku 2005 obvykle do roku 2015 ještě vylepšit.

Obrázek 9: Indikátory vládnutí Světové banky 2005 – Nigérie, Ghana, Gambie

Zdroj dat: Světová banka

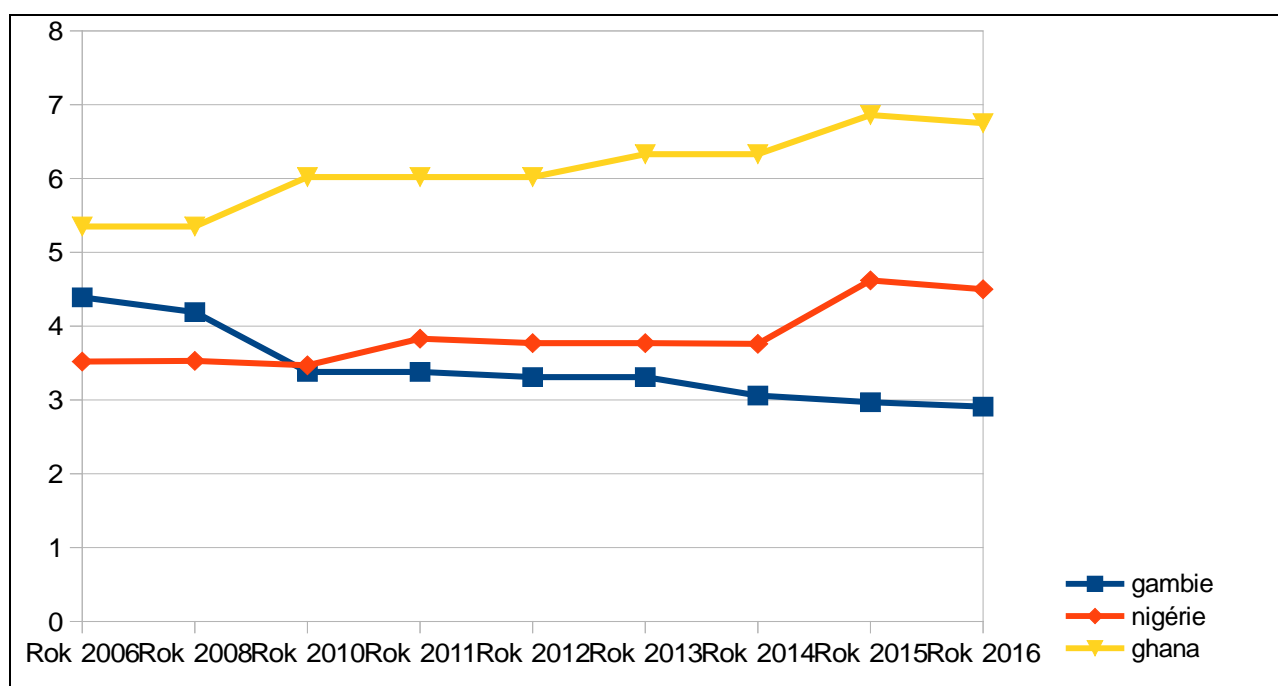
Obrázek 10: Indikátory vládnutí Světové banky 2015 - Nigérie, Ghana, Gambie

Zdroj dat: Světová banka

The Economist Intelligence Unit's Democracy Index kreslí srovnání našich tří zemí opět předpokládaným způsobem. V čele zůstává obvyklý premiant Ghana a vývoj v Gambii je pro analytiku Economistu v posledních letech v podstatě negativní, s velkým sestupem po roce 2006. Nigérie se naopak podle Economistu zlepšuje.

Obrázek 11: The Economist Democracy Index – Nigérie, Ghana, Gambie

Zdroj dat: The Economist

Závěry

Cílem této bakalářské práce bylo objasnit demokratizační proces v Nigérii, a to včetně jeho hlavních specifik a faktorů, které ovlivnily proces demokratizace země se zvláštním zřetelem na porovnání nigerijského přechodu k demokracii s vybranými africkými státy, kterými jsou Ghana a Gambie. Pokud se týče výchozí hypotézy, tj. že "proces demokratizace Nigérie byl méně úspěšný než v Ghaně, ale úspěšnější než v Gambii", je možné konstatovat, že hypotéza se potvrdila, protože se dá hovořit o vyšší míře úspěšnosti pouze ve vztahu ke Gambii. Podle výchozích dat byl stav demokracie, kvality vládnutí a občanských či politických práv v Nigérii a Ghaně podobné, nicméně další vývoj demokratizace v Ghaně byl podle takřka všech měřených kritérií úspěšnější

Nigérie ve své vývoji po dosažení nezávislosti absolvovala v řadě znaků obdobný vývoj, jako mnozí její regionální sousedé, ale ve velmi obecných rysech se tento vývoj také podobal řadě dalších zemí v jiných regionech, které také prošly demokratizací v rámci tzv. třetí Huntingtonovy vlny. V přímém srovnání s vývojem dvou dalších vybraných zemí, Ghany a Gambie, je zároveň pozoruhodné, v jak obdobném počátečním stavu byly politické instituce a demokratizační podmínky v těchto zemích na přelomu 80. a 90. let. Lišily se ovšem další faktory, ekonomické podmínky, etnické složení, ale také kvalita elit, které měly na vývoj ve svých zemích zásadní vliv.

Při srovnání s vývojem celého subsaharského regionu se ukazuje, že po ukončení studené války měla Nigérie ve srovnání s ostatními státy subsaharské Afriky zpoždění v demokratizačním procesu, protože armáda se zde opakovaně váhala vzdát moci. K převzetí moci civilní vládou zde došlo až v roce 1999. Druhým milníkem je rok 2015, kdy došlo ve svobodných volbách k porážce stávajícího prezidenta Goodlucka Jonathana a hladkému předání moci jeho protikandidátu Muhammadu Buhari.

Ropný boom učinil z Nigérie stát, závislý na exportu ropy, přičemž vládnoucí elity nepodnikaly dlouhodobě žádné kroky, které by této závislosti zabránily. Vlády se nezajímaly o podporu tradičního zemědělství, což zvyšovalo občanské odcizení té části společnosti, která byla na zemědělské obživě závislá. Určitý zvrat v tomto směru nastal až v devadesátých letech, vzhledem ke stoupající kriminalitě a tlaku mezinárodních institucí. Ty se pokoušely zprostředkovat nigerijským vládám makroekonomická opatření, která skutečně jisté oživení

ekonomiky přinesla, nicméně reformy byly málo populární a to nutilo vlády využívat spíše represivní metody vládnutí.

Od příjmů z těžby ropy se odvíjí další podstatný faktor vývoje Nigérie, a to masivní, stále znovu propukající korupce a klientelismus, které se prolínají celými nezávislými dějinami Nigérie jako červená nit. Jednotliví lídři přicházeli s opatřeními proti této těžké nemoci nigerijské společnosti, ale dosavadní vývoj ukazuje jen malá zlepšení. Měření kvalit nigerijského vládnutí přitom ukazují na trvalé deficity v oblasti vlády práva a regulační kapacity vlády, což poukazuje na slabou schopnost vládnoucích elit si s negativy v oblasti společenské regulace poradit.

Dalším podstatným limitujícím faktorem vývoje Nigérie bylo etnické složení populace země. Etnická roztržičnost vedla k politické nestabilitě a četným konfliktům. V pozdější době se navíc zvyšuje i vliv náboženských rozdílů v zemi, přičemž s ohledem na vývoj v širším regionu nelze očekávat zlepšení, spíše naopak. Dlouhodobý rozpor mezi severem země a jejím jihovýchodem bude zřejmě i v budoucnosti zdrojem napětí a konfliktů, paralyzujících i upřímné snahy některých vůdců o progresivní změny.

Seznam literatury

Abrahamsenová, R. 2007. Disciplining democracy: Development discourse and good governance in Africa. London: Zed Books.

Bevan, D. a kol. 1999. Nigeria and Indonesia. New York: Oxford University Press.

Boháč, 2015. Nigerijské prezidentské volby – jde to i demokraticky. (online) Ústav mezinárodních vztahů, 2015. (cit. 25. 4. 2017) Dostupné z:

<http://www.iir.cz/article/nigerijske-prezidentske-volby-jde-to-i-demokraticky>

CIA, 1970. Prospects of Postwar Nigeria. (online) US State Gov, 2009. (cit. 17. 4. 2017) Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20090809041637/http://www.state.gov/documents/organization/53862.pdf>

CIA, 2017. CIA World Factbook. (online) CIA Gov, 2017. (cit. 25. 4. 2017) Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>

Colin, D. 2011. Sharia Courts in Nigeria. (online) Human Right Quarterly, 2004. (cit. 25. 4. 2017) Dostupné z: <http://insideislam.wisc.edu/2011/04/sharia-courts-in-nigeria/>

Costa, A. 2015. Nigeria's corruption busters. (online) UNODC, 2015. (cit. 21. 4. 2017) Dostupné z: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/nigerias-corruption-busters.html>

Crick, B. 2000. Essays on Citizenship. London: A&C Black.

Dahl, R. A. 1971. Polyarchy: Participation and Opposition. New Haven: Yale University Press.

Dahl, R. A. 2005. On Democracy. New Haven:: Yale University Press.

Dvořáková, V. 2008. Základní modely demokratických systémů. Praha, Oeconomica.

Freedom House. 2017. Freedom in the World 2017. (online) Freedom House, 31 1. 2017. (cit. 22. 4. 2017) Dostupné z:

https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FIW_2017_Report_Final.pdf

- Gyimah-Boadi, 2004. Africa: The Quality of Political Reform. In: Democratic Reform in Africa: the Quality of Progress. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Heywood, A. 2004. Political Theory: An Introduction. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hoch, T., Baar, V., & Kopeček, V. 2010. Podmínky demokratizace v de facto státech: případová studie Abcházie. Středoevropské politické studie, 12(4), 285-300.
- Huntington, S. 1991. The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century. Norman: University of Oklahoma Press.
- Ibrahim Foundation, 2015. Ibrahim Index of African Governance. Executive Summary. (online) Ibrahim Foundation, 2015. (cit. 19. 4. 2017) Dostupné z: <http://static.moibrahimfoundation.org/u/2015/10/02193252/2015-IIAG-Executive-Summary.pdf>
- Jeníček, V. a kol. 2010. Vyvážený rozvoj. Na globální a regionální úrovni. Praha: C. H. Beck.
- Kaňáková, N. 2004. Globální problémy. Ostrava: VŠB-Technická univerzita.
- Kekic, L. 2007. The World in 2007: The Economist Intelligence Unit's index of Democracy. (online) The Economist, 2007. (citováno 20. 4. 2017) Dostupné z: www.economist.com/media/pdf/DEMOCRACY_INDEX_2007_v3.pdf
- Klíma, V. 2003. Ghana – stručná historie státu. Praha: Libri
- Klíma, V. 2003. Nigérie – stručná historie státu. Praha: Libri.
- Lancia, N. Ethnic Politics in Nigeria: The Realities of Regionalism. Georgetown University, 2012 (cit. 18. 4. 2017) Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120208073259/http://www12.georgetown.edu/students/organizations/nscs/capitalscholar/lancia2.html>
- Leslie, M. 2003. Internet and democratization. In: Media and democracy in Africa. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.
- Mbaku, J. 2003. The transition to democratic governance in Africa: The continuing struggle. London: Praeger.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR, © Zastupitelský úřad ČR v Abuji, 2016, Základní fakta Nigérie [online]. 2016 [cit. 14. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nigerie-zakladni-charakteristika-teritoria-19118.html>

Ndulo, M. 2005. Democratic Reform in Africa. Athens: Ohio University Press.

Nmheille, V. 2004. Sharia Law in the Northern States of Nigeria: To Implement or Not to Implement, the Constitutionality is the Question. (online) Human Right Quarterly, 2004. (cit. 24. 4. 2017) Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/article/171440/pdf>.

Ploch, L. 2012. Nigeria: Current Issues and U.S. Policy. (online) Congressional Research Service, 2012. (cit. 19. 4. 2017) Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL33964.pdf>

Risse, T. 1999. Public opinion, domestic structure, and foreign policy in liberal democracies. World Politics. Cambridge Journals. 43 (4) s. 479–512.

Ross, M. 2012. The Oil Curse: How Petroleum Wealth Shapes the Development of Nations. Princeton: Princeton University Press.

Rotberg, N. 2007 Nigeria Elections and Continuing Challenges. (online) Council of Foreign Relations, 2007. (cit. 15. 4. 2017) Dostupné z: www.cfr.org/content/publications/attachments/Nigeria.pdf

Říchová, B. 2002. Úvod do současné politologie. Praha: Portál.

Sachs, J. 2004. Ending Africa Poverty Trap. (online) Brookings, 2004.(cit. 12. 4. 2017) Dostupné z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2004/01/2004a_bpea_sachs.pdf

Saxena, S. C. Democratic Revival in Africa: is it Sustainable? In Ahluwalia, Pal; Zegeye, Abebe (eds.). African Identities: contemporary political and social challenges. – (The making of modern Africa). Aldershot: Ashgate, 2002,

Systemic Peace. 2016. Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions. (online) Center for Systemic Peace, 2014. (cit. 19. 4. 2017) Dostupné z: <http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm>

Tar, A., Zack-Williams, A. 2007. Nigeria: Contest Elections & an Unstable Democracy. Review of African Political Economy. 34 (113) s. 540-548

Umoru, H. 2017. Senate confirms Buhari, Osinbajo's letters on extension of Vacation, appointment of Onnoghen as CJN. In: *Vanguard* [online]. [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <http://www.vanguardngr.com/2017/02/senate-confirms-buhari-osinbajos-letters-extension-vacation-appointment-onnoghen-cjn/>

Uzochukw, M. 2017. Corruption in Nigeria: Review, Causes, Effects and Solutions. (online) Soapboxie, 2017. (cit. 21. 4. 2017) Dostupné z: <https://soapboxie.com/world-politics/Corruption-in-Nigeria>

World Bank, 2016. The worldwide governance indicators : methodology and analytical issues. (online) World Bank e-library, 2016. (cit. 21. 4. 2017) Dostupné z: <http://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/1813-9450-5430>